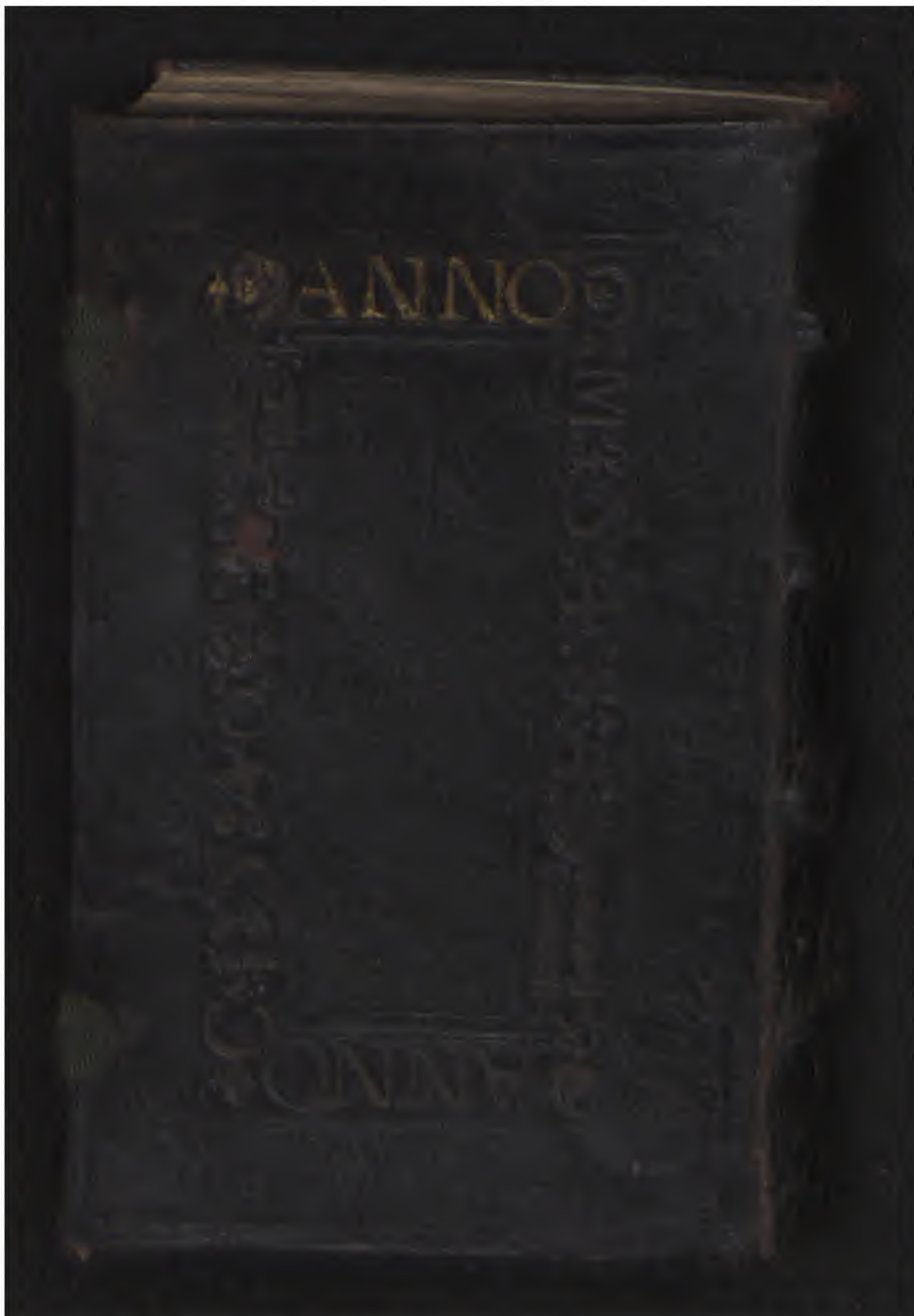

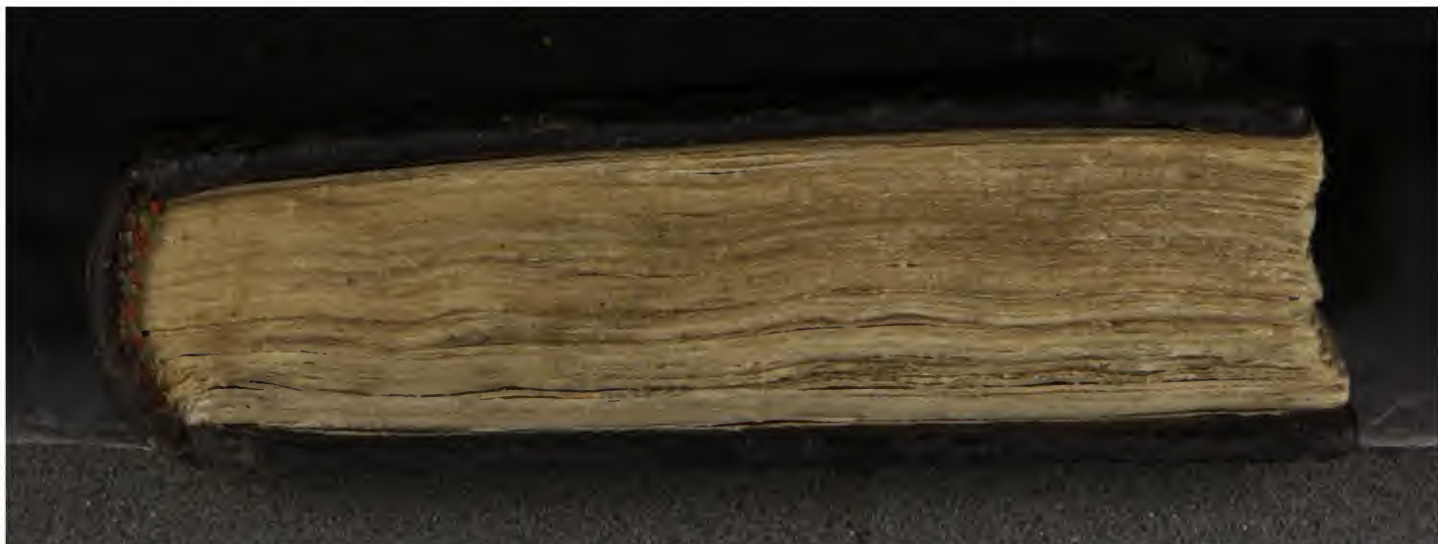
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 169 8° copy 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 169 8° copy 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 169 8° copy 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 169 8° copy 2

Anne Esqr Warper den
 2. Sept. 1791. ¹⁷⁹¹
 Doctor Givi Racberg, Hippi
 2. Doctor Genl Brin
 Stomichand - som sine
 candatuz aff Chica
 Home - succ. Min d. c.

Wien, Steph. Jung
 Lic. Examin. am
 20. Oct. 1784. H. A. an
 C. A. Dagnitzki Moir/
 Berg. Rhe.

*In d. Qare. q. in hujus tractatu
si continetur ad omnes omnia, quia
tunc est autem si non recipitur ex-
ceptis non tunc est recipienda
Vultur, carbonica, etc.*

ex. 2

4. Bayle

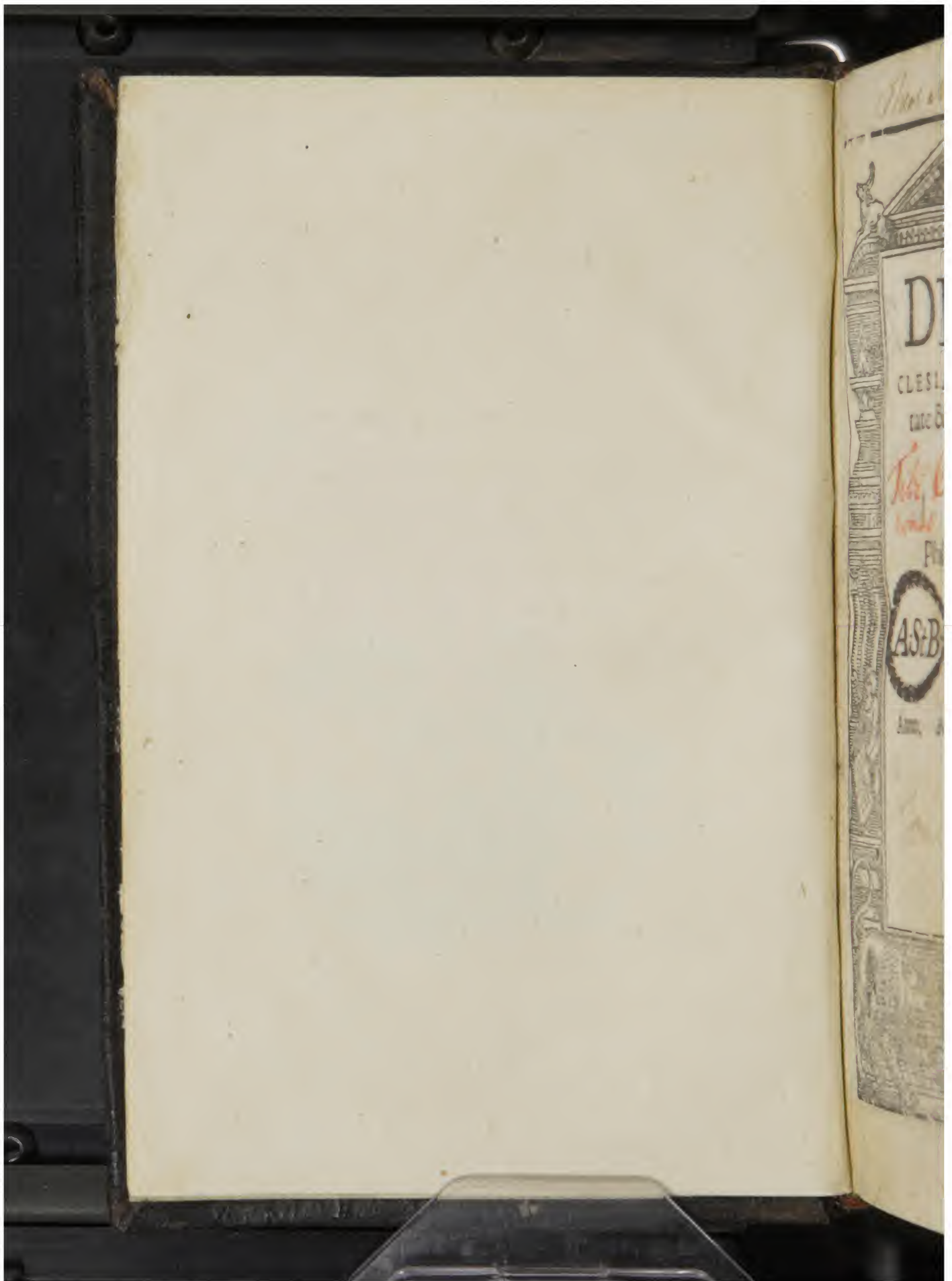
L. 4. 169

Primum 127

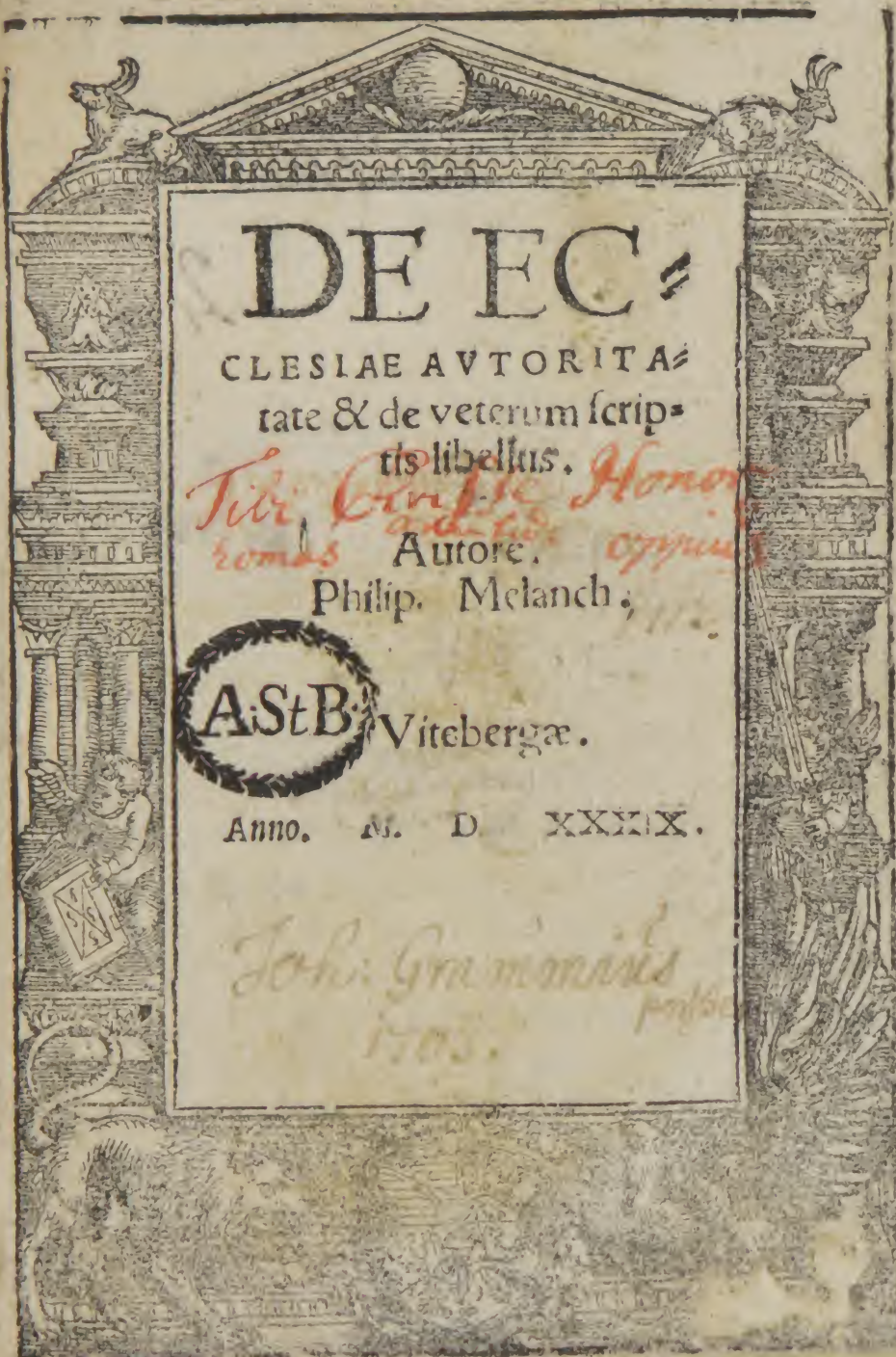
3. 629

Kay 11. 629 125

Thur. IV. 48

4
9 10

1056.

2.

Kong Høegs Samling

1970

ILLVSTRIS
cipi domino
Prussiz Mar
burger
Philippus
S

accidit ad le Horpa
tem eumq; mastran
lis mandendum pa
cumbit inferimus
se honoris causa a
um vocatum esse
denibus lacera
multa comiter loc
tandem crudeliter

ILLVSTRISSIMO PRIN
cipi domino Alberto, Duci
Prussiae Marchioni Branden
burgensi &c.
Philippus Melanthon
S. D.

STYAGES
Rex Medo
rū iratus Har
pago Princi
pi, quod non
necasset infan
tem Cyrum,
vt erat impe
ratum, postea

accerisit ad se Harpago filium adolescen
tem, eumq; maceratum proponit in epu
lis mandendum patri Harpago. Ac
cumbit miserrimus pater, existimans
se honoris causa a Rege ad conuiu
um vocatum esse, & tosta nati viscera
dentibus lacerat. Post epulas, cum
multa comiter locutus esset tyrannus,
tandem crudelitatem suam patefacit,

A ñ iuber

PRÆFATIO.

iubet proferri caput, manus & pedes
adolescentis. Cumq; agnouisset
Harpagus filij membra, interrogat
Rex, satin suauiter epulatus sit. Ibi ille,
etsi ingentem animo dolorem accepe-
rat, tamen in præsentia iram repressit,
ac placide respondit. Mihi vero pla-
cet, quidquid Rex facit. Talem in Ec-
clesia tyrannidem multis seculis Pon-
tifices & eorum satellites gerunt, Po-
stulant vt sine discrimine populus om-
nia decreta, etiam aperte impia, omnes
abusus, omnia Monachorum delira-
menta comprobet, & tanquam cœ-
lestia oracula suspiciat.

Etsi autem non temere autori-
tas veterum labefactanda est, tamen
cum de voluntate Dei, deq; vero cul-
tu, necesse sit tenere certa, & firma tes-
timonia diuinitus proposita, nequas-
quam hæc barbarica seruitus in Eccle-
sia toleranda est, quæ vetat discerni ve-
ram doctrinam ab adulterina, quæ nefa-
rios abusos confirmat. Inimica est ho-
minum

PHIL.

minum natura
mior Ecclesie,
due excubias ag-
debent, ne impe-
ant Evangelium
seu alij.

Porro quæ
Ecclesiam peruale-
auctus, quæ q-
ab exemplis obicu-
acceperunt, quæ
uorum, multiplex
ij cana domini
rum, impurus celi
Hæc cum domina-
rat interpreti sine
râ, sine vili graui-
summa acerrime
dantur, et præcæ-
retinenda Ecclesia
multi instructi do-
cum videant Dei
fateantur pollui g-
am doctrinam,

minum naturæ tyrannis, sed multo inimicior Ecclesiæ, in qua omnes pij assidue excubias agere & in statione esse debent, ne impijs opinionibus obruant Euangelium, seu hi qui præsumunt, seu alij.

Porro quam multa vicia in Ecclesiam peruaferunt sine ullis certis autoribus, quæ quidem orta primum ab exemplis obscuris, paulatim vires acceperunt, qualia sunt inuocatio Diuorum, multiplex prophanatio Mysterij cœnæ domini, nondinatio Missarum, impurus celibatus, & pleraq; alia. Hæc cum dormitantibus fratribus, qui præstant irrepsissent sine decretis Synodorum, sine vlla graui autoritate, nunc tamen summa acerbitate suppliciorum defenduntur, et prætextitur crudelitati studiū retinendæ Ecclesiasticæ autoritatis. Ac multi instructi doctrina & Eloquentia cum videant Deo bellum inferri, cum fateantur pollui gloriam Dei, deleri piam doctrinam, & dilacerari membra

A iij Chri-

P R A E F A T I O.

Christi, tamen adplaudunt tyrannis, et
impudentius, quam Harpagus ille, præ-
dicant sibi placere quidquid agunt im-
pī principes & Pontifices, θεομάχοι,
παλαμναῖοι καὶ ἀλάστορες.

Deinde hanc tantam turpitudi-
nem artificiose excusant, fingunt
prodesse, vt conseruetur autori-
tas & ἀξίωμα eorum, qui præsunt.
Tyrannides scelere & crudelitate reti-
nentur, tantisper scilicet dum durant,
non autoritas Ecclesiastica. Indigni-
ssimum est autem, precipue doctis vi-
ris, tanquam satellites esse tyranno-
rum & quidem Deo bellum inferenti-
um, ac eorum confirmare furorem, &
incendere sequitiam. Quid cogitari tur-
pius hac seruitute potest: præsertim in
illis qui ad consilia Regum, qui ad Ac-
clesiæ gubernacula propter eruditio-
nem euehuntur, vt sint religionis ver-
æ monstratores & custodes, non vt in-
iustis dominorum cupiditatibus adu-
sentur. Sed profecto ita est, vt in Tra-
gœdiæ

PHILIP.

gœdia dicitur. I-
gn imperij, pud-
iungunt, eisq; &
adducunt, hi perse-
dentia tueri non p-

Cum aut
nomen Ecclesiæ &
aur, colligi quæ
veteribus synodi-
quæ, vt spero, in
iuri ad iudicandum,
iniquitatis videntur. E-
men omnibus pres-
patri. Et quid est ill-
lo augustius, in quo
nos posset Iesus Ch-
ber adiunctum ceter-
um hominū inde v-
Ade, Enoch, Nohe-
x, Jacob, Ioseph,
Davidis, Eliæ, El-
chie, Danielis, Ap-
orum piorum, qui
miranda gloria in do-

tam turpitudi-
ni, fingunt
tur auctori-
qui presunt.
delitate reti-
lum durant,
a, Indigni-
te doctis vis-
te tyranno-
n inferenti-
urorem, &
ogitari tur
esertim in
qui ad Ac-
eruditio-
zionis ves-
non vt in
bus adu-
vt in Tra-
gædie

Cum autem tantis sceleribus nomen Ecclesiæ & antiquitatis prætexatur, collegi quædam de Ecclesia & veteribus Synodis ac scriptoribus, quæ, ut spero, iuuenibus profutura sunt ad iudicandum, ubi testimonia antiquitatis valeant. Dulce Ecclesiæ nomen omnibus pijs esse debet, ut veræ patrię. Et quid est illo venerabili concilio augustius, in quo filius Dei Dominus noster Iesus Christus præsidet, et habet adiunctum cœtum præstantissimorum hominũ inde usq; ab initio mũdi. Adę, Enoch, Nohe, Scin, Abrahe, Isaac, Iacob, Ioseph, Moisi, Samuelis, Dauidis, Elię, Elissei, Esaie, Ezechie, Danielis, Apostolorum, & multorum piorum, quos Deus ornauit ad miranda gloria in docendo & in regẽdis

A iiii

PRÆFATIO.

dis imperiis & quorum doctrinæ Christi
clarum testimonium impertit.
Hunc venerabilem cœtum nos maxi
me venerari decet, quē quidem aduer
sarij summa contumelia adficiunt, cum
eum allegant ad stabiliendam idolatri
am, ad confirmandos prodigiosos er
rores, ad excusanda parricidia & infini
tam crudelitatem,

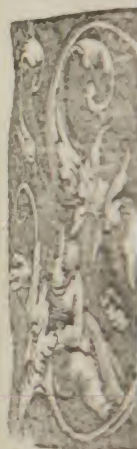
Et si autem tenuior ac breuior
est hic libellus, quam argumenti ampli
tudo poscebat, tamen edendum esse
dixi, sperauiq; auspicius proditurum
esse, si Celsitudini tuę dedicaretur, quia
nomen Celsitudinis tuę propter excel
lentem virtutem, pietatem, & sapientis
am tuam, multis bonis, & doctis
hominibus in vniuersa Germania me
rito carissimum est. Nec vero vlla res
humana bono & sapienti Principi gra
tior esse potest, quam si veris iudicijs
bonorum celebretur, & a bonis diliga
tur. Bene & foeliciter valeat Cels. T.
Anno M.D. XXXIX.

DE

DE

SIA ET

in

Est enim regular
bum Dei amplex
videtur in A
currere loci amb
qui potius esse
fir sequendas, q
lorum.

Deinde affing
anferendam e

DE ECCLE

SIA ET DE AVTO

ritate verbi Dei.

AEPE dis-
putari solet,
quantum tri-
buendum sit
Ecclesiae sen-
tentis, decre-
tis Synodo-
rum, & scrip-
torum dictis.

Esi enim regulam tenemus, ut ver-
bum Dei amplectamur, tamen cum
videantur in Apostolicis scriptis oc-
currere loci ambigui, disputant ali-
qui potius esse sententias Eccle-
siae sequendas, quam scripta Aposto-
lorum.

Deinde affingunt, autoritatē Ecclesiae
anteferendam esse verbo Dei, ac posse

A V

Ecclesiam

DE ECCLESIA.

Ecclesiam mutare tradita in verbo Dei. Citant ad has opiniones dictum Augustini, Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiae Catholicae commoueret autoritas. Itaque falso praetextu nominis Ecclesiae Pontifices decernunt & praecipunt multa pro libidine contra verbum Dei, confirmant & stabiliunt impiam doctrinam & impios cultus, ac plurimos etiam nunc deterret a vera doctrina Evangelij, quam profitemur, solum nomen Ecclesiae. Ideo necesse est de autoritate Ecclesiae recte admoneri homines.

Rursus etiam quaedam petulantiora ingenia, cum fingunt ex dictis scripturae male detortis novas opiniones, ut prorsus aspernantur consensum verae Ecclesiae & omnes Synodos sine discrimine, ut cum Seruetus rixatur cum Ecclesia omnium temporum, & deprauat dicta de

PHILIP.

de Verbo, Ioan
concinuiorem, v
rationem. Ut
coerceatur, alie
ita dicam, opus
teres Synodi & si
ma testimonia ab
autoribus accepta

Tertullianus
quit, hanc regulam
us omnes haereses,
cuius primum est,
quodcumque posuerit
et primum, quod
derunt, sic enim
creatur.

Irenaeus con
gat autoritatem sup
natim Polycarpi, cui
anis Apostoli. In
rum fuisse dogmat
tisset, & vitaturu
ata essent, tanqu

A.
in verbo
as opniones
angelio non
cclesie Ca
toritas. Itaq
Ecclesia Pon
cipiunt multa
um Dei, con
diam doctri
ac plurimos
ra doctrina
mur, solum
ecesse est de
admoneri ho

PHILIP. MELANTH.

de Verbo, Ioannis primo, & quarit
concinniore, ut ipse putat, interpre
tationem. Ut igitur talis petulantia
coherceatur, aliquo modo septis, ut
ita dicam, opus est Ecclesie, sicut ve
teres Synodi & scriptores allegant pri
ma testimonia ab Apostolis & certis
autoribus accepta.

Tertulianus contra Praxeam in
quit, hanc regulam tenenda esse aduer
sus omnes hæreses, Rectum esse quod
cunq; primum est, adulterinum vero,
quodcunq; posterius. Et quidem vo
cat primum, quod Apostoli certo tra
diderunt, sic enim ipse sese interpre
tatur.

Irenæus contra Florinum alle
gat auctoritatem superiorum, ac nomi
natim Polycarpi, qui fuerat auditor Io
annis Apostoli. Inquit enim execratur
um fuisse dogmata Florini, si ea au
diisset, & vitaturum locum, in quo illa
dicta essent, tanquam pollutum.

Basilus

quædam pe
igunt ex di
rtis novas
aspernan
cclesie &
rimine, ut
Ecclesia om
auat dicta
de

4
9 10

DE ECCLESIA.

Basilius allegat nutricem suam, cuius pietatem ait tunc in primis fuisse laudatam, & addit eam accepisse doctrinam a Gregorio Neocaesariensi, qui illo tempore eruditione & miraculis claruit, & refutauit Samosatenum, ac reliquit breuem confessionem fidei, quae continet illustre testimonium de trinitate. Extat autem in lib. vii Ecclesiasticae historiae.

Origenes allegat Apostolos de baptismo infantum, Ait enim in cap. vi. ad Rom. Ecclesias accepisse traditionem ab Apostolis, vt baptizentur infantes. Hi recte allegant autoritatem Ecclesiae Quare ordine dicam, quid sit Ecclesia, & quod audienda sit, ac probatis testimonijs vtendum, & tamen doctrina iudicanda sit ex verbo Dei, vt maneat summa autoritas verbi Dei, iuxta illud, Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema sit.

Primum autem cum nomine
Ecclesiam

PHILIP

Ecclesiam, non
Episcopos, & ep
plorum opinione
res vera Ecclesia
partim Idolatra m
o Ecclesiam, coe
um, qui habent E
menta, & sancti
tio, sicut Ephes. v.
le, & Ioannis x.
neam audiunt.

Esti autem n
veram Ecclesiam
qui regnum Chri
um, & scriptum est,
cum vsq; ad consum
tamen sciendum est,
clesiam non semper f
sepe admodum exi
inde restitui dicitur
doctoribus, vt Noe
gusta Ecclesia, & p

Ita post diluuium
linam Melchised

PHILI. MELANTH.

Ecclesiam, non intelligo Pontifices,
Episcopos, & ceteros, qui probant
ipsorum opiniones, Nam hi sunt ho-
stes veræ Ecclesiæ, partim Epicurei,
partim Idolatræ manifesti, Sed vo-
co Ecclesiam, cœtum vere credenti-
um, qui habent Euangelium & Sacra-
menta, & sanctificantur spiritu san-
cto, sicut Ephes. v. describitur Eccle-
sia, & Ioannis x. Oves meę vocem
meam audiunt.

Etsi autem necesse est hanc
veram Ecclesiam semper durare,
quia regnum Christi est perpetu-
um, & scriptum est, Manebo vobis-
cum usq; ad consummationem seculi,
tamen sciendum est, hanc veram Ec-
clesiam non semper pariter florere, sed
sæpe admodum exiguum esse, ac sub-
inde restitui diuinitus, missis veris
doctoribus, vt Noe tempore fuit an-
gusta Ecclesia, & paucorum cœtus.

Ita post diluuium retinuit veram do-
ctrinam Melchisedech, qui fuit Sem,
filius

DE ECCLESIA.

Abraham filius Noe, & cum idolatria apud Chaldaeos creuisset, ac pene ubiq; extincta esset vera doctrina, Deus renouat Ecclesiam vocato Abraham. Postea familia Abrahæ, & pauci eius auditores sunt Ecclesia, cum interim Chaldaei & Aegyptij gloriarentur, se esse posteros patrum, se retinere patrum exempla & cultum, & prædicarent se esse populum Dei, cum verbum Dei non retinuissent, etiam si caeremonias retinuerant, quibus tamen affinxerant peruersas opiniones, & addiderant idolatriam.

Tempore Achaz fuit in Israel pene extincta Ecclesia. postea per Eliam & Elisæum rursus aucta est, deinde iterum collapsa est.

Ecclesia Christo nato, etc. Cum nasceretur Christus, fuit in Iuda admodum exigua Ecclesia, Maria, Ioseph, familia Zachariæ, Simeon, Anna, pastores, & pauci alij. Interea regimen Ecclesiasticum fuit penes Phariseos & Sadduceos, qui erant

PHIL

erant palam
erant Epicure
sibi præcipue

Sic & tem
gua fuit vera E
li Dominus reli
cur. Soloma &
mus, Hac verb
nos ne de Eccle
quam de mundan
cellione Episcopo
loco Pontificum
eos esse statuam
nent veram doctri
hoc coetu esse aliq
necesse est, Nam ac
tinent promissiones
bit illum augmentum
pius & Pontificu
um semen reliquum
pulo, qui vocabatur

Et Ieremias temp
faciendos aduer

PHILI. MELANTH.

— erant palam impij. Saducaei etiam
— erant Epicurei, & tamen arrogabant
— sibi præcipue titulum populi Dei.

— Sic & tempore prophetarum exi
— gua fuit vera Ecclesia, Esaia primo, Ni *Ecclesia*
— si Dominus reliquisset nobis semen, si *tempore*
— cut Sodoma & Gomorra facti essemus. *Isaia.*
— Hæc verba grauissime monent
— nos ne de Ecclesia cogitemus, tan-
— quam de mundana politia, ne eam suc-
— cessione Episcoporum, aut gradu &
— loco Pontificum metiamur, sed apud
— eos esse statuamus Ecclesiam, qui reti *vbi*
— nent veram doctrinam Euangelij. In *apud quos*
— hoc cœtu esse aliquos vere credentes *sit Eccle-*
— necesse est, Nam ad hunc cœtum per- *sia.*
— tinent promissiones. Ideo Esaia detra-
— hit illum augustum titulum suis princi-
— pibus & Potificibus & inquit exiguum
— semen reliquum esse in illo ipso po-
— pulo, qui vocabatur populus Dei.

— Et Ieremia tempore, cum ei reges & *Ecclesia*
— sacerdotes aduersarentur, non erat *tempore*
— Ecclesia Ieremie.

DE ECCLESIA.

Ecclesia coetus sacerdotum, sed illi, qui credebant concionibus Ieremiae. Amos iij. Sic liberabitur Israel, ut si pastor duo crura leoni ex faucibus eripiat. Denique fuit exigua Ecclesia praemultitudine impiorum, cum omnes gentes praeter populum Iuda prorsus amississent noticiam Dei.

Prædicat & scriptura futuras post Apostolos Ecclesie clades Matthæi, xxiiij. Multi pseudoprophetae surgent, & decipient multos. Item. Cum videbitis abominationem desolationis stantem in loco sancto. Hic significat in Ecclesia, quæ sic dicitur, orituram esse idolatriam, qua obruentur vera doctrina & veri cultus, & fiet Ecclesie vastitas, id est solitudo seu extinctio. Atque ita accidit. Postquam abusus missarum & cultus traditionum orti sunt, secutæ sunt tenebræ de veris cultibus, de fide, de invocatione in fide, de officiis vocationis. Quia conscientia intuens in propria

PHILIP.

pria merita, non peccatorum intel-
uocationem & e-
diuini &c.

Item. fac-
digna, ut si fieri po-
amoleti ij. The-
ctio &c. Luca xv
niens filius hominu-
Psal. lxxxviii. Nu-
tuli omnes filios b-
erim quæta de-
ruina. Hac dicitur
Ecclesiam conserva-
men præsertim post
modum exiguum &
tum esse, qui sunt sp-
hoc vita, sicut inquit
si sapientes, non
&c.

Hac testi-
ut primum cogite-
tate, & abducatur

PHILIP. MELANTH.

pria merita, non potest remissionem
peccatorum intelligere, nec veram in-
uocationem & expectationem auxilij
diuini &c.

Item. facient signa & pro-
digia, vt, si fieri posset, seducantur eti-
am electi. ij. Thessa. ij. Veniet defe-
ctio &c. Lucae xvij. Putas, quod ve-
niens filius hominis inueniet fidem?
Psam. lxxxviij. Nunquid vane consti-
tuiti omnes filios hominum &c. Est
enim querela de ventura Ecclesiae
ruina. Haec dicta testantur, etiamsi
Ecclesiam conseruari necesse est, ta-
men praesertim postremo tempore ad
modum exiguum & paucorum coe-
tum esse, qui sunt sprete & abiecti in
hac vita, sicut inquit Paulus, Non mul-
ti sapientes, non, multi potentes
&c.

*Ecclesia
postremi
temporis,*

Haec testimonia eo citauim,
vt primum cogitetur, quid sit Ec-
clesia, & abducatur animus a carnalis

B bus

DE ECCLESIA.

*Ecclesia
vera.*

bus opinionibus, quæ fingunt Ecclesiam esse politicam Pontificum, & alligant eam ad ordinariam successionem Episcoporum, sicut imperia consistunt in ordinaria successione principum. Sed Ecclesia aliter se habet. Est enim cœtus non alligatus ad ordinariam successionem, sed ad verbum Dei. Ibi renascitur Ecclesia, ubi Deus restituit doctrinam, & dat Spiritum Sanctum. Et hoc modo regi & conseruari Ecclesias, non ordinaria successione, testatur Paulus Ephes. iij Dedit dona hominibus Apostolos, Prophetas &c. Docet enim eam esse proprie Ecclesiam, in qua Christus est efficax, & cui dat veros doctores.

Ideo cum obijcitur nobis nomen & autoritas Ecclesiæ, primum consideremus an fiat mentio veræ Ecclesiæ, an vero cœtus Pontificum, & successionis illius & politicæ, nec nos sinamus a verbo Dei deterreri falso prætextu nominis Ecclesiæ.

Secundo

PHILIP.

Secundum est, quæ sit veritas, hanc est exigua, ac tamen vere veram doctrinam articulos fidei, sedem veritatis, & desiderat doctrinam puram & veram, & multa infirmitates erant Ecclesiæ, hanc ante Christum, & esset futurum, & multum post doctrinam adhuc imaginem necessarios esse, & tunc, didicit regnum politicam Iudaicam, & ac perperas, & Postea in doctrinam Apostolorum, & puram & perspicuam erant multi infirmi vera membra Ecclesiæ, articulos fidei, &

PHILIP. MELANTH.

Secundo. Postquam dictum est, quæ sit vera Ecclesia, iam addendum est, hanc veram Ecclesiam, quæ est exigua, ac tantum sanctorum, retinere veram doctrinam Euangelij, seu articulos fidei, sicut Paulus eam vocat sedem veritatis, Sed hæc ipsa vera Ecclesia habet doctrinam alias magis, alias minus puram & perspicuam. Habet & multa infirma membra, ut Apostoli erant Ecclesia, nec tamen intelligebant ante Christi resurrectionem, quale esset futurum regnum Christi. Petrus etiam post datum Spiritum sanctum adhuc imaginabatur cultus legis necessarios esse, sed de cælo admonitus, didicit regnum Christi, non esse politiam Iudaicam, sed cultus Spirituales, ac perpetuos, Actorum. x.

Ecclesia
retinet do
ctrinam E
uangelij.

Regnum
Christi.

Postea inchoata prædicatione Apostolorum, lucebat in ipsis doctrina pura & perspicua, & tamen interea erant multi infirmi, qui tamen essent vera membra Ecclesie, & tenerent articulos fidei, tamen aliquid addebant

B ij erroris

4
9 10

DE ECCLESIA.

erroris, ut qui obseruabant cultus legis, nec satis intelligebant abrogationem legis, & veros cultus, Hic error non erat leuis, & aliquam caliginem offundebat articulis fidei. Ita Christus prædicit de Ecclesia postremi temporis, futuras magnas tenebras, quæ etiam electos impediunt, quo minus puram doctrinam habituri sint.

Manet igitur aliqua vera Ecclesia, quæ retinet articulos fidei, sed interdum minus puros, & obscuratos aliquibus incommodis opinionibus, & habentibus aliquid erroris. Ac loquor ad huc de veris Ecclesiæ membris, & Sanctis, non de alijs, qui amissa luce verbi, amittunt Spiritum sanctum, & sequuntur rationis iudicium, & cum putent se admodum pia tradere, dicunt aliena & impia, Sicut nunc quoque multi sunt præstantes doctrina, bonis moribus, specie pietatis, qui videntur sibi sanctissima dicere, cum procul absint a vera luce, hoc est, a vero

PHILIP.

vero intellectus
us nondum locum
um sit mentio d
lesia, quæ mag
ma.

Sic igitur
damentum aliud
præter id quod pe
superaditit auri
scipulas &c. Fund
articulos fidei, hoc e
na Christiana, &
fici Christi, sed a
dent alijs vtilem doc
tionem, & veros
Hæc vocat aurum
las id est, opiniones
aliquid erroris hab
statim conditæ sunt
secum traxerunt

Vt Ambrosius e
membrum Eccles
B

19
PHILIP. MELANTH.

2. vero intellectu verbi Dei. De talibus nondum loquor, verum adhuc tantum fit mentio de veris membris Ecclesiae, quae magna ex parte sunt infirma.

Sic igitur inquit Paulus, fundamentum aliud nemo potest ponere, praeter id, quod positum est. Sed alius superaedificat aurum, alius lignum, stipulas &c. Fundamentum intelligit articulos fidei, hoc est, summam doctrinae Christianae, & doctrinam de beneficiis Christi, sed ad hanc, inquit, addent alij utilem doctrinam, & explanationem, & veros cultus spirituales. Haec vocat aurum, Alij addent stipulas, id est, opiniones incommodas, & aliquid erroris habentes, Sicut initio statim conditae sunt caeremoniae, quae secum traxerunt falsas opiniones.

Vt Ambrosium existimo esse verum membrum Ecclesiae, Is tamen inquit

B iij

de

DE ECCLESIA.

de ieiunio quadragesime, Cetera ieiunia sunt voluntatis, hoc necessitatis est. Hec opinio est stipula addita doctrinæ fidei.

Basilius.

Sic Basilius addidit monasticen-
tanquam stipulas, & laudat hoc genus
vitæ immodicis & falsis præconijs, cum
quidem ab Episcopo suo reprehende-
retur. Quod autem non sit leue erra-
tum, instituere novos cultus, sepe mo-
net scriptura, & satis significat hæc vna
sententia, Frustra colunt me mandatis
hominum. Græue peccatū est contra
primum præceptum, cultus non man-
datos a Deo instituere, aut approba-
re. Nam primum præceptum, cum
prohibet alienos Deos, etiam prohi-
bet alienos cultus.

Cyprianus.

Cyprianus vrget poenas cano-
nicas, quarum tunc erat vsus, & con-
firmat opiniones, quali sint necessariæ
& propter eas remittantur peccata, in-
terdum

PHILIP

terdum inquit
inutilem esse.
commodius, qu-
illi errores non
dum dense stipu-
doctrinam de b
fide.

Porro sep-
dus senserunt, qu-
placitū fuerunt ad
negligentes & in-
sententias & form-
antur, in quibus al-
Vi nomen satis fa-
gustinus a vulgo
satisfactionibus p-
Torquet se in hac
tanta, omne pecc-
um, ubi dissipat
cum tamen sentie-
de externis acti-

Sic voc-
E

Cetera ieiun
necessitatis
addita do

monasticen
bat hoc genus
preconij, cum
reprehende
n sit leue erra
ultus, sepe mo
gnificat hec vna
ant me mandatis
ccatu est contra
cultus non man
re, aut approba
preceptum, cum
tos, etiam probi

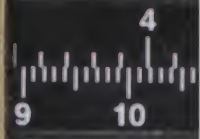
urget poenas cano
erat vfas, & con
ali sine necessitate
antur peccata, in
terdum

terdum inquit absolutionem sine illis
inutilem esse. Fortasse sentiebat
commodius, quam locutus est, tamen
illi errores non sunt leues, sed admo
dum dense stipule, obscurantes puram
doctrinam de beneficijs Christi, & de
fide.

+ + Porro sepe Scriptores commo
dius senserunt, quam loquuntur, quia
plurimique fuerunt admodum in dicendo
negligentes & improprij, & multas
sententias ac formulas a vulgo mutu
antur, in quibus aliquid inest errorum.
+ Ut nomen satisfactionum sumit Au
gustinus a vulgo, etiam si errores de
satisfactionibus palam reprehendit.
+ Torquet se in hac sententia interpre
tanda, omne peccatum est voluntari
um, vbi disputat de peccato originis,
cum tamen sententia sit civile dictum,
de externis delictis traditum.

Satisfac
tio.

Sic vocant coenam Domini,
B iij oblationem

DE ECCLESIA.

Oblatio. + oblationem, populi more, cum non sit instituta oblatio, sed Christus ipse fuerit sacerdos, suum offerens sacrificium, Ac ne fiebat quidem olim in ceremoniis coenae, oblatio corporis & sanguinis, sed ante consecrationem, offerebantur panes, & aliae res, & Sacerdos dicebat se offerre preces, gratiarum actionem, et totum cultum, qui ibi fieri solet. Etsi igitur oblatio non vno modo intellecta fuit, tamen postea nomen detortum est ad oblationem corporis, Vnde secuti sunt ingentes abusus.

Dionysius in eo libro, qui continet ceremonias Ecclesiae, cum ritum synaxis diligenter describat, tamen prorsus nullam facit mentionem de oblatione corporis dominici, Nec Canon Basilij continet hanc oblationem. Sed postea dicam plura, de coena Domini. Haec tantum addidi, ut ostenderem veteres interdum mutuos esse sermones incommodos a populo, ut fieri solet, omnibus aetatibus.

Interdum

PHIL.

Interdum vincunt
is multitudinis,
tebantur in super
mana imaginatione
cena, nisi vnus Pap
fauit approbata se
volebant decretum
dors abstinere
Sic Cyprianum & m
ferendo, ut probare
conuincit.

Item tota Syn
fensu multitudinis au
approbant canones
postea pepererunt no
tores Magna ex
pe talant, sicut An
multis offudit calig
dixi de pns, qui etiam
men plurimi sunt
nunc de lapsis.

Interdum p
& amittunt spiritus

PHILI. MELANTH.

Interdū vincuntur iudicijs et exemp-
lis multitudinis, quæ non est pia, vt
trahantur in superstitiones aliqua hu-
mana imaginatione, vt in Synodo Ni-
cena, nisi vnus Paphnutius obstitisset,
fuisse et approbata sententia illorum, qui
volebant decretum fieri, vt sacer-
dotes abstinerent a suis vxoribus.
Sic Cyprianū & multos alios vicit con-
suetudo, vt probarent prohibitionem
coniugij.

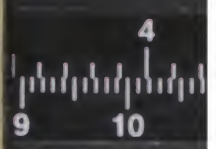
Paphnuti-
us.
Cœlibatus

Item tota Synodus Nicena con-
sensu multitudinis aut temporis victa,
approbauit canones poenitentiae, qui
postea pepererunt non tolerandos er-
rores. Magna exempla etiam pros se-
pe fallunt, sicut Antonij exemplum
multis offudit caliginem. Hactenus
dixi de pijs, qui etiamsi sunt sancti, ta-
men plurimi sunt infirmi. Addam
nunc de lapsis.

Canones
Pœnitenti-
æ.
Antonij
exemplū.

Interdum pijs prorsus labuntur,
& amittunt spiritum sanctum, sicut
B v Origenem

Interdum

DE ECCLESIA.

Origenem iudico prorsus fuisse lapsum, præsertim si affirmavit illos prodigiosos errores, Quod fuerint innumerales mundi, Quod Diaboli postremo sint saluandi. Tertulianus etiam impie damnat secundas nuptias, fortassis autem resipuerunt. Multi enim vere lapsi in vita & doctrina, tamen resipiscunt, Et sæpissime fit, ut sancti vere labantur, nec iudicent iuxta verbum, & spiritualemente lucem, sed decipiantur imaginatione rationis, qui tamen deinde resipiscunt. Sicut Gedeon prorsus lapsus est, humano consilio instituens cultum.

Ecce.

Ex his omnibus sequitur conclusio. Etsi vera Ecclesia, quæ est exigua, retinet articulos fidei, tamen illa ipsa vera Ecclesia potest habere errata, obscurantia articulos fidei. Præterea multi ita labuntur, ut approbent prorsus impios errores, contra articulos fidei, etiam si fortassis aliqui resipiscunt.

Primum igitur cum autoritas Ecclesiæ

PH! LI'

Ecclesia allegatur
si fuerit vera. Et
congruens cum ver

Deinde dicitur
ores qui exant, sap
talis aliquos ne quie
delit esse.

Tertio adde
scrimen. In illo coet
desia, est ingens multi
quorum plerique antea
toritate, specie religio
ctina. Quales fuer
da, tempore Hierema
sacerdotes impii, qui
remum allegabatur
gis et promissiones N
sacerdotibus, negabi
rare posse, cum tam
rent, & dissenserent
tempore Christi era
delicti Zacharias &
Porro cum
laminatur in E

PHILIP. MELANTH.

Ecclesiæ allegatur, quærendum est, An fuerit veræ Ecclesiæ consensus, congruens cum verbo Dei.

Deinde dicendum est, Scriptores qui extant, sæpe lapsos esse, & fortassis aliquos ne quidem membra Ecclesiæ esse.

Tertio addendum est aliud discrimen, In illo cœtu, qui vocatur Ecclesia, est ingens multitudo impiorum, quorum plerique antecedunt ceteros auctoritate, specie religionis, opinione doctrinæ, Quales fuerunt in populo Iuda, tempore Hieremiæ, Pontifices & sacerdotes impij, qui & ipsi contra Hieremiam allegabāt auctoritatē sedis ac legis et promissiones. Non peribit Lex a sacerdotibus, negabāt suum cœtum errare posse, cum tamen prorsus errarent, & dissentirent a Hieremia. Item tempore Christi erant paucissimi pii videlicet Zacharias & Simeon.

Porro cum impia multitudo dominatur in Ecclesia, constituit nomine

DE ECCLESIA.

nomine Ecclesie multa falsa & impia.
 Talis multitudo amplexa est applicatio
Missarum nem missarum pro viuis & mortuis,
applicatio cultus vororum & Sanctorum, postea
 exemplū nocuit pñs. Talis multitudo
 etiam in Synodo constituit, diuellenda
 esse coniugia sacerdotum. Sæpe autem
 accidit in Ecclesia, vt impij, excellentes
 ingenijs, sumant impetus constituendi
 religionem humana sapientia, qui cum
 non moueantur verbo Dei, sed ducan-
 tur rationis imaginatione, & quærant
 concinnas opiniones, gignunt impia
 dogmata, sicut Samosatenus, Arius,
 Pelagius. Alij quærant merita, aut
 quærant speciosum regimen, &
 εὐταξία populi, & his causis mouen-
 tur ad instituendos & cumulandos cul-
 tus, vt Monachi & Gregorius, &
 hoc tempore Pontifices, Principes, &
 multi viri docti, cupientes constitue-
 re Ecclesiam, mouentur humana sapi-
 entia, & omisso verbo Dei, volunt
 Ecclesiam iuxta suas imaginationes
 constituere, Nec vident esse horribi-
 lem

PHIL.

in impietatem,
 Dei, quætere De-
 ctus instituire hui-
 mandato Dei, vera
 opprimere purita-

Cum igitur
 Ecclesie, vt de missa
 Ecclesia non errat,
 applicauit Missas,
 inuandus.

Respondendum
 Ecclesia vniuersa, quæ
 dominantium in Eccle-
 re, sicut errabant Pon-
 dotes Ieremie, aut C-
 Et quamquam preter-
 nem sunt aliqui pñs, quæ
 os fidei, tamen hi quo-
 assentuntur quibusd-
 it vt articulos fidei n-
 m. Sicut videtur Be-
 nus sensisse quam o-
 tribus assensu, vt

IA. PHILI. MELANCH.

lem impietatem, discedere a verbo
Dei, quærere Deum sine verbo,
& mortuorum, post mortem
cultus instituere humano arbitrio sine
mandato Dei, vera dogmata mutare,
& opprimere puritatem verbi Dei.

Cum igitur obijcitur autoritas
Ecclesiæ, vt de missarum applicatione,
Ecclesia non errat, Ecclesia tot seculis
applicauit Missas, Igitur mos est
seruandus.

Respondendum est ad maiorem,
Ecclesia vniuersa, quæ est multitudo
dominantium in Ecclesia, potest errare,
sicut errabant Pontifices, & sacerdotes
Ieremiæ, aut Christi tempore.
Et quanquam præter illam multitudinem
sunt aliqui pii, qui retinent articulos
fidei, tamen hi quoque moti exemplis
assentiuntur quibusdam erroribus. Ita
fit vt articulos fidei minus puros retineant,
Sicut videtur Bernhardus commodius
sensisse quam ceteri, & si multis erroribus
assensit, vt abusui missarum,
potestati

DE ECCLESIA.

potestati Pontificiæ, votis, cultui Sanctorum.

Non igitur multitudinis autoritas alleganda est contra verbum Dei, sed redeundum ad Regulam, Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema sit. — Prima sit autoritas verbi diuini traditi, Deinde illa est Ecclesia existimanda, quæ cum verbo illo consentit, vt inquit Christus, Oves meæ vocem meam audiunt, & Augustinus, Quæstio est, Vbi sit Ecclesiæ quid ergo facturi sumus? In verbis nostris eam quæsituri sumus, an in verbis capitis sui domini nostri Iesu Christi? Puto quod in illius verbis quærere debemus, qui veritas est, & optime nouit corpus suum.

Sed hic obijcitur, si repudiatur autoritas Ecclesiæ, conceditur deinde nimis magna licentia petulantia ingeniorum, nam reiectis Ecclesiæ sententijs, multi excogitabunt, nouas &

PHIL.

impia inter
hoc periculum
endum, & pro
herere, rursus
us requirenda
seruetur enim
errorem simulat
bum intelligi per
In principio erat
prædica autorita
hoc antequam Ec
de calide disputat
ter intelligendum
verbum in comm
mone non signi
apud Ioannem in
sonam, vt si Dem
legeret, In principi
te non cogitaret in
quam.

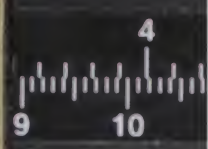
Quaro ig
non proit oppo
desia: Hic respon
pcepit audiri

PHILI. MELANTH.

is, cultui Sa & impias interpretationes scripturæ.
 Hoc periculum cum non sit contem-
 nendum, & pro sit illam licentiam co-
 hercere, rursus videndum est, quate-
 nus requirenda sit autoritas Ecclesiæ.
 Seruetus enim cum renouat impium
 errorem Samosatani, & negat ver-
 bum intelligi personam in hoc dicto,
 In principio erat verbum, magnifice
 prædicat autoritatem scripturæ, iubet
 hanc anteferri Ecclesiæ decretis, Dein
 de callide disputat sermonem simplici-
 ter intelligendum esse, Cum autem
 verbum in communi hominum ser-
 mone non significet personam, negat
 apud Ioannem intelligendam esse per-
 sonam, vt si Demosthenes hoc dictū
 legeret, In principio erat verbum, cer-
 te non cogitaret intelligi personam ali-
 quam.

Quæro igitur an aduersus tales
 non pro sit opponere autoritatem Ec-
 clesiæ? Hic respondeo, sicut Euangeliū
 præcipit audiri Ecclesiam, ita semper
 dico,

DE ECCLESIA.

dico, eum coetum, penes quem fuit
verbum Dei, & qui dicitur Ecclesia,
audiendum esse, sicut iubemus quoq;
audiri nostros pastores. Audiamus igitur
docentem & admonentem Eccle-
siam, sed non propter Ecclesie authorita-
tem credendum est. Nam Ecclesia
non condit articulos fidei, tantum do-
cet ac admonet. Verum propter ver-
bum Dei credendum est, cum videlicet
admoniti ab Ecclesia intelligimus
hanc sententiam vere & sine sophisti-
ca, in verbo Dei traditam esse.

Fortassis Demosthenes non
cogitaret de persona, si legeret, In prin-
cipio erat Verbum. Sed auditor admo-
nitus ab Ecclesia, quod verbum signifi-
cet personam, scilicet filium Dei, adiuua-
tur iam ab Ecclesia, docente & admo-
nente, & articulum credit non prop-
ter Ecclesie auctoritatem, sed quia videt
hanc sententiam, habere firma testimo-
nia, in ipsa Scriptura, videt de quadam
persona dici, quae assumpta humana na-
tura

PHILIP

tura in mundo,
minibus. Hanc
ari λόγος. Col
firma de duabu
sit enim de na
elle voci celesti
elle, communi
Dei, sic ipius te
Et Math. xvij

Item vale
reus Apostoloru
de dogmatibus p
tionibus. Nam de
firma & perpetua
non volebant esse
mutabiles. Nec er
doctrina. Ideo pre
genti vetustissimi
tem Apostolorum

Vi de Te
genes, Terulianu
is Neocesarienti
ps Alexandrinu

PHILIP. MELANTH.

tura in mundo, conuersata est cum ho-
minibus. Hanc personam uidet appella-
ri λόγος. Colligit testimonia apta &
firma de duabus naturis in Christo. *Duo natu-
ra in Chri-
sto.*
scit enim de natura Dei credendum
esse voci cœlesti, ac summiā impietate
esse, comminisci opiniones de natura
Dei, sine ipsius testimonio .ij. Petri .i.
Et Matth. xvij. Hinc audite.

Item valet prima Ecclesia, vt *Prima Ec-
clesia.*
testis Apostolorum. Loquor autem
de dogmatibus, non de humanis tradi-
tionibus. Nam dogmata volebant esse
firma & perpetua. Ritus humanos
non volebant esse perpetuos aut im-
mutabiles. Nec errabant Apostoli in
doctrina. Ideo prodest tenere, vbi alle-
gent vetustissimi Scriptores autorita-
tem Apostolorum.

Vt de Trinitate citant eos Ori-
genes, Tertulianus, Irenæus, Gregori-
us Neocæsariensis, Alexander Episco-
pus Alexandrinus, & alij multi, qui
cum

DE ECCLESIA.

cum testentur doctrinam de Trinitate ab Apostolis acceptam esse, valde confirmant pios. Itaq; talia testimonia non sunt aspernanda.

Dixi autem audiendos esse Scriptores, sicut nunc quoq; dicimus, audiendos esse Concionatores, quia aliqui manent in Ecclesia, qui retinent veritatem, alias purius, alias impurius. Sed addendum est, ut auditi iudicentur ex verbo Dei, quod semper manet Regula doctrine.

EXEMPLA.

Augusti. Augustinus de peccato originali acrius contendit quam reliqui. Docet igitur & monet, cumq; videamus eum vere & sine sophistica recitare sententiam scripture, credimus articulum non propter Augustinum, sed propter verbum Dei, & videmus idem sentire superiores, etiamsi hunc articulum non tam copiose, aut tam perspicue tractarunt.

Aliud

PHI L

Petrus A
pus, contra Me
plos recipiendos
autoritatem. N
Epiphanius, ut d
ulsi peruenit, tra
& monet Episc
nos, recipiendos
nos non propter
quia videmus hanc
tam esse in verb
testimonia veter

Idem de S
endos esse Ecclesi
de verbo Dei di
monent nos, sed i
cum vera tradunt
verbum Dei,
dus pie & utilit
nunt omnem p

PHILIP MELANTH.

Aliud.

Petrus Alexandrinus Episcopus, contra Meletium contendit lapsos recipiendos esse, & allegat veterem Episcopum. Petrus Alexandrinus Episcopus. Nam hec verba recitat Epiphanius, ut doctrina, quæ ad nos usque peruenit, tradit. Docet igitur & monet Episcopus ille Alexandrinus, recipiendos esse lapsos. Id credimus non propter hunc Episcopum, sed quia videmus hanc sententiam traditam esse in verbo Dei, & accedunt testimonia veteris Ecclesiæ.

Idem de Synodis dico, Audiendas esse Ecclesiæ synodos, quæ, cum de verbo Dei disputant, docent & monent nos, sed iudicium accedat, & cum vera tradunt, credamus propter verbum Dei, Vt Nicæna Synodus pie & vtiliter docuit, & admonuit omnem posteritatem de filio

Nicæna Synodus.

C n Dei,

DE ECCLESIA.

Dei, Sed articulum credimus non propter Synodum, sed quia videmus sic traditum esse in verbo Dei.

Canones poenitentiae. Cætera, quæ sunt extra Scripturas, non sic amplectenda sunt, vt Synodus Nicena condidit Canones poenitentiae, qui sunt traditiones humanae extra Scripturam, & fuerunt semina multarum superstitiosarum opinionum.

Aenigma Samsonis. Samsonis conuiuæ non poterant interpretari ænigma in conuiuio propositum, nisi interrogata eius coniuge. Quare Samson inquit, Nisi arassetis vitula mea, non inuenissetis meam quæstionem. Sic circumspectum est, vbi sit coetus, qui habet verbum Dei, & videndum, qui cætus Patrum ac Synodorum sit purior, hoc est, minus habens opinionum extra verbum Dei. Hæc Ecclesia docet, monet, testatur. Sed videndum est, an ea

PHILIP.
in ea quæ prop
monia verbi
Ac profect
Patres bene meri
te, qui acrimis
pugnauerunt, &
mura, Id benefici
endum. Huc p
dictum, Euangeli
ne Ecclesie mouet
sentit Augustinus,
desia autoritatem
ar Ecclesiam poss
in verbo Dei tradit
sam esse doctrinam
rederemus Euan
doxerit nos, & tes
tinam ab Aposto
Valet etia
seranda noua de
orum in Ecclesia
nari noua delir
oz. Nam dogr

PHILIP. MELANTH.

an ea quæ proponit, habeant firma testimonio verbi Dei.

Ac profecto pios fateri decet, Patres bene meritos esse de posteritate, qui acerrimis contentionibus propugnauerunt, & retinuerunt pia dogmata, Id beneficium non est leue ducendum. Huc pertinet. Augustini dictum, Euangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ moueret autoritas. Non sentit Augustinus, maiorem esse Ecclesiæ autoritatem, quam verbi diuini, aut Ecclesiam posse abolere articulos in verbo Dei traditos, sed sentit Ecclesiam esse doctricem, & testem. Non crederemus Euangelio, nisi Ecclesia doceret nos, & testaretur, hanc doctrinam ab Apostolis traditam esse.

Aug.
dictum.

Valet etiam hoc dictum ad refutanda noua dogmata, quæ nunquam in Ecclesia extiterunt, Sicut Machæi noua deliramenta excogitarunt. Nam dogmata necessaria pietati,

Noua dogmata.

C in neces

DE ECCLESIA.

226.
necessaria pietati, necesse est initio ex-
titisse in prædicatione Apostolorum.
Ergo noua & prorsus ignota Ecclesiæ
Apostolicæ sūt reijcienda. Sed de dicto
Augustini alias disputatum est copio-
sius, Certe non concedit Ecclesiæ au-
toritatem statuendi contra verbum
Dei, aut abolendi articulos in verbo
Dei traditos, aut condendi nouos ar-
ticulos fidei.

Catalogus.

Aliquot Synodorum, & Patrum
exempla colligam, vt appareat in illis
contineri dissimiles materias, ne sine
discrimine omnia omnium dicta, aut
omnes Veterum ritus pro necessarijs
recipiantur. Sicut inepti quidam ita
admirantur antiquitatem, vt omnes
veteres ritus humanos, velint restitui,
Perinde ac si nunc velint spartani om-
nes veteres ritus suæ Reipublice re-
stituere, cum ritus ab hominibus ex-
cogitati partim sint vitiosi, partim, eti-
am si sunt probabiles, tamen non om-
nibus

PHILIP
nibus temporibus
Synod
tar, ne Sacerdo
cia secundarum
deantur approb
stitutiones mu
sunt. Quare d
ner amere om
applaudendum.
Anno d
Synodus a Consi
in qua præfuit A
pus Eustratius.
Illa controver
tate sunt, & rec
res Samosatani &
vniuersi lapsos n
etiam negabant
missionem peccat
Postea poli
sunt, de guberr
Alexandrinus B
suis orientis, & I
nionum vicina
ordinentur a

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

nibus temporibus congruant.

Synodus Neocæsariensis ve-
rat, ne Sacerdotes accedant ad conui-
uia secundarum nuptiarum, ne eas vi-
deantur approbare. Tales ridiculae con-
stitutiones multae bonis admixtae
sunt. Quare delectus habendus est,
nec temere omnibus dictis veterum
applaudendum.

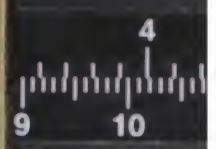
Synodus
Neocæsa-
riensis.

Anno domini 324. Nicena
Synodus a Constantino conuocata est,
in qua praefuit Antiochenus Episco-
pus Eustathius. In hac Synodo graui-
ssimae controuersiae dogmatum dijudi-
catae sunt, & recte damnati sunt erro-
res Samosatani & Arii, Item Catha-
rorum, qui lapsos negabant recipiendos
esse, ac negabant eos consequi remi-
ssionem peccatorum.

Nicena
synodus.

καθαρὸν
postea, No-
uatiani de

Postea politica quaedam ordinata
sunt, de gubernatione Ecclesiarum, ut
Alexandrinus Episcopus praeset Eccle-
sijs orientis, & Romanus Ecclesijs na-
tionum vicinarum. Item ut Episcopi
ordinentur a vicinis Episcopis. Haec
C iij politica

DE ECCLESIA.

politica etsi sunt utilia, tamen non volebant haberi pro articulis fidei.

Canones
pœnitentia =
tie.

Tertio, Addiderunt quædam ceremonialia, videlicet Canones Pœnitentiæ, vt vocabant, qui initio, minus duri erant, & fortasse minus habuerunt superstitionum. Sed postea creuit onus ipsum, & creuit superstitio, & est obscurata gratuita condonatio. Quare in hac re Patres non satis cauti fuerunt, Cumq; euentus postea ostendit talibus exemplis superstitiones crescere, non ita miremur in hac re Synodum, vt velimus illos Canones aut approbare aut restituere. Nec propterea dissentimus a veteri Ecclesia, retineamus articulos Synodi de dogmatibus quæ proprie ad Ecclesiam pertinent. Ceteræ quæ sunt extra vel contra verbum Dei, non pertinent ad Ecclesiam.

Constanti
nopolita =

Anno domini 383. Constantinopolitana Synodus a Theodosio conuoca

PHILI.

conuocata est, in
Constantinopoli
versia grauis dis
tinctio, quod sit
re & filio, & sic
sunt Eunomi
nam fenerant.
quarum ordinat
as diocelibus ali

Anno 4
ons conuocata est,
in qua præfuit Cy
Hæc synodus re
nam, qui negabat
esse verbum humi
tali vniione, sed
bum, & in habita
na, velut hospitem
esset efficax.

Hæc fuit
ouerfia. Nam
substantialiter v
Nec verum e

SLA.

PHILI. MELANTH.

amen non vo
dis fidei.

derunt quad
et Canones Po
nt. qui initio
talle minus hab
n. Sed postea co
eunt superstitio
ita condonatio

is non satis cau
tus postea osten
perfusiones cre
r in hac re Syn
Canones aut

Nec prop
Ecclesia, retin
de dogmatib
tam pertinent
ra vel contr
nent ad Eccl

83. Constan
a Theodosio
conuoca

conuocata est, in qua praefuit Episcopus Constantinopolitanus, contra uersa grauis dijudicata est, de Spiritu sancto, quod sit persona procedens a Patre & filio, & sit Deus, & recte damnati sunt Eunomius & alij, qui contrarium senserant. Sunt & politica quaedam ordinata, ne Episcopi in alienis diocesisbus aliquid administrarent.

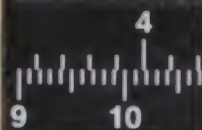
na synodus
damnauit
Eunomium.

Anno 433. Ephesina Synodus conuocata est, a iuniore Theodosio in qua praefuit Cyrillus Alexandrinus. Haec synodus recte damnauit Nestorium, qui negabat in Christo unitum esse verbum humanae naturae, substantiali vnione, sed tantum adesse verbum, & in habitare in humana natura, velut hospitem in domicilio, ut ibi esset efficax.

Ephesina
synodus da
nauit Nestorium.

Haec fuit magni momenti controuersia. Nam in Christo vere & substantialiter unitae sunt duae naturae, Nec verum est humanam naturam

C v sola

DE ECCLESIA.

solam esse Christum, ac domicilium
esse verbi assistentis. Inde viderunt pij
has formas loquendi de vnitate Perso-
nae, Deum esse natum, passum &c. Et
si autem Nestorius negabat se cum Sa-
mosatenis sentire, tamen suspicor eum
re ipsa idem sensisse, sed in speciem alia-
ter proposuisse vetus delirium inuolu-
cris tectum.

*Chalcedo-
nensis Syn-
odus dā-
navit En-
tychen.*

Anno 452. Chalcedonensis
Synodus conuocata est a Martino
imperatore, in qua recte damnatus est
Eutyches, qui negauit etiam duas
naturas in Christo, ac contendit ip-
sam verbi naturam diuinitus missam,
editam esse per virginem, nec duas
esse naturas vnitas, Videtur & hic
renouasse delirium Samosatensis, sed
alio inuolucro propositum. Hoc
iudicium Synodi laudandum est.

Cæterum creuerant iam in
Ecclesia

PHILIP.

Ecclesia humana
quas addidit hæc
mutationes, non
de ceremonijs &c.
tam, & tamen ad
ores hæc constitu-
postea autem.
mutata est co-
hibet nuptias Mo-
quæ vota fecerunt
les contrahentes et
addit mitigationem
re diuino Episcopo

Verum in
tunc constituta sunt
tenebant administranda
tum Ecclesiastica
habebant Oeconomica
ministeria tenebant
sine ministerio et
singulis prouide-
nis conuenienter
de presentibus
ipsa

domicilium
e vserunt
nitate Per
assum &c. E
bat se cum
suspicio e
in speciem
clium inuol
Chalcedonen
est a Martia
de damnatus
ant etiam de
c contendit
initus missa
em, nec de
Videtur & h
amofateni, &
tum. H
audandum e
uerant iam
Ecclesi

Ecclesia humanæ traditiones. Ideo ali-
quas addidit hæc Synodus viciosas con-
stitutiones, non de dogmatibus sed
de ceremonijs & cultibus extra scriptu-
ram, & tamen adhuc sunt verecundis-
ores hæ constitutiones, quam aliæ
postea natæ. In hac synodo pri-
mum facta est constitutio, quæ pro-
hibet nuptias Monachis et virginibus,
quæ vota fecerunt, & excōmunicat ta-
les contrahentes connubia, quanquam
addit mitigationem, posse & hoc con-
cedi iudicio Episcopi.

Prohibi-
tio nuptia-
rum quan-
do primū
facta est.

Verum multa politica vtiliter
tunc constituta sunt, ne Episcopi ipsi
tenerent administrationem faculta-
tum Ecclesiasticarum, sed vt Ecclesiæ
haberent Oeconomos, Ne quis plura
ministeria teneret. Item ne quis
sine ministerio ordinaretur, Item vt in
singulis prouincijs Episcopi quotan-
nis conueniant, & synodos habeant
de præsentibus Ecclesiæ controuersis.

Hæc

DE ECCLESIA.

Hæc vtilia decreta synodo-
rum aduersarij dissimulant, ac interim
alia leuiora proferunt, vt videantur
nobis opponere veteris Ecclesiæ auto-
ritatem.

*Synodus
Antio-
chena dam-
nanit Sa-
mosateni
impietate.*
Fuerunt interim & aliæ synodi,
seu prouinciales, seu frequentiores, in
quibus conuenerunt vicinarum pro-
uinciarum Episcopi. Talis fuit syno-
dus Antiochena ante Nicenam, con-
uocata aduersus Samosatenum, Quæ
pie & recte damnauit Samosateni im-
pietatem. Talis item fuit synodus
Gangrensis in Galatia vetus & pura,
habet optima decreta contra superstiti-
ones de coniugio, de cibis, de mona-
chatu. Et apparet hanc synodum
*Monta-
nus Mar-
tion.* conuenisse propter Montanum, Mar-
tionem, & similes, qui illas superstitio-
nes valde auxerunt.

*Anchira-
na syno-
dus.* Secutæ sunt aliæ posteriores, vt
Anchirana, quæ habet hanc constitu-
tionem memorabilem, si diaconi in or-
dinatione

PHIL.

inatione non
os coelibes, reti-
tis, etiam si pos-
sint promiserint, &
int vxores, rem-
no. Habet & alio
penitentia peric-
los.

Laodicea
carnos, sed errat
licos, iubet eos pri-
mittantur ad com-
ber etiam baptis-
manas quadragena-
ca sunt honesta, vt
nos cum hæreticis
longo intervallo
nam.

Sub Hone-
Toleraua prima sy-
muka capita vtili-
pie recenset articu-
laturis Christi.

dinatione non promiserint se victu-
ros coelibes, retinendi sunt in ministe-
rijs, etiamsi postea ducunt vxores, sed
si promiserint, & postea tamen duxe-
rint vxores, remouendi sunt a ministe-
rio. Habet & alios Canones de annis
poenitentiae periculosos & superstitio-
sos.

Laodicensis recte damnat No-
uatianos, sed errat taxans digamos etiam
laicos, iubet eos prius puniri, quam ad
mittantur ad communionem, prohibet
etiam baptismum post duas septi-
manas quadragesimae. Caetera politi-
ca sunt honesta, ut cum prohibet nup-
tias cum haereticis. Haec synodus non
longo interuallo secuta est Nice-
nam.

Sub Honorio imperatore fuit
Toletana prima synodus, quae continet
multa capita utilia de doctrina. Nam
pie recenset articulos de diuinitate &
naturis Christi, & alios quosdam.
Postea

Laodice-
na synodus
damnauit
Nouatia-
num.

Toletana
synodus.

DE ECCLESIA.

Postea quædam attexit politica, & cæ-
remonis de chrismate, & de votis.
Hæc Synodus prohibet Diaconos
euehi ad munus presbyteri, si non ab-
stineant a legitimis vxoribus. Item ex-
communicat parentes, qui filias votis
obligatas, si nubant, parentum affe-
ctu complectantur. Item ipsas nuptas
non admittit ad communionem, nisi
discedentes a maritis.

Carthag.
Synodus
prohibuit
sacerdotū
coniugi-
um.

Carthaginensis quinta, anno
438. habita, prohibet Episcopis, pres-
byteris & diaconis consuetudinem le-
gitimarum coniugum, Ita paulatim cu-
mulata est prohibitio, Antea diaconis
concessa erat consuetudo cum vxoris
bus, vt testatur Anchirana Synodus.
Postea secuta est prohibitio, Et hæc con-
stitutiones de coelibatu, subinde in om-
nibus Synodis repetuntur, & addun-
tur acerbiores pœnæ, sicut quædam
Toletana Synodus constituit, vt fas-
cultates mulierum vendantur, si rede-
ant

Toletana
Synodus.

PHIL.

at ad viros.
Porro h
Synodus cont
ribilem consiliu
Sanctorum
rum corpora co
et facella libet
ri, aut si metuat
eor in concionib
hortari, ne ad
Apparet aliquos
tionem in cultu S
prohibere.

Synodus
ni 457. egit de
piscoporū.
lex postulauit, vt
uocatio, vbi cunq
nura prouocasset
commisit falsum
tum decretum.
eam sententiam
Nicena Synod
Constantinopoli p

PHILI. MELANTH.

ant ad viros.

Porro hæc Carthaginensis Synodus continet & aliam memorabilem constitutionem, de sacellis, & aris Sanctorum, vbi non sunt eorum corpora condita. Has aras & sacella iubet Episcopos demoliri, aut si metuant tumultus, iubet eos in concionibus populum dehortari, ne ad illa loca accedant. Apparet aliquos crescentem superstitionem in cultu Sanctorum voluisse prohibere.

Sacella & ara Sanctorum.

Synodus Carthaginensis anni 457. egit de prouocatione Episcoporum. Romanus Pontifex postulauit, vt concederetur prouocatio, vbi cunq; aliquis ad Romanum prouocasset. Idq; vt obtineret, commisit falsum, eiauit commentitium decretum, quod affirmabat in eam sententiam editum esse in Nicæna Synodo, Postea ex Constantinopoli petitis exemplis deprehensa

Prouocatum Episcoporum

DE ECCLESIA.

prehensa est vanitas, & repudiata
petitio Romani Pontificis. Huic syno-
do interfuit Augustinus. Talibus arti-
ficijs Romani Pontifices, viam sibi ad
primatum struxerunt. Hoc exem-
plum monet, ne ita miremur antiquita-
tem, vt eam omnibus vicijs libere-
mus.

*Precatio
& oblatio
pro mor-
tuis.*

Cartaginensis quarta, decretum con-
tinet de precatone & oblatione pro
mortuis his verbis, Poenitentes, qui dili-
genter seruauerunt Canones poenitentiae,
si casu moriantur ante communio-
nem, commendetur eorum memoria
precationibus & oblationibus. Illa æ-
tas nondum habebat priuatas missas,
sed tamen paulatim superstitio creue-
rat. Hic Canon non recipit mortuos
nisi diligenter seruatis ritibus poeniten-
tiæ. Item addit morem de oblatio-
nibus.

*Mileuita-
na synod.*

Tractauit causam grauissi-
mam synodus Mileuitana, cui interfuit
Augusti-

PHILI.

Augustinus, &
doctrinam de
gratia & de ius-
ticia quædam
memorabilia, v-
ad transmanos
cretum nunc ne
Pontifici recipere
petere peti lud-
illis temporibus
dicturum, De di-
na persona innocen-
tius non erat etat
vt Imperator lege-
rat. Id quod
Roma Fabiola con-
tinebat, vt appare-

Et Synode
prohibitionem de vo-
cines ante vig-
niam contra v-
Quamquam igitur
inter pronuncia-
antur aliqua

& repudi-
 ficis. Huic
 nus. Talibus
 ces, viam sibi
 ant. Hoc ex
 nitremur antiq
 ubus vicis libe
 arta, decretum
 & oblatione
 cenitentes, qui
 ones poenitent
 ante commun
 eorum mem
 tionibus. Illa
 priuatas m
 perstitio cre
 ecipit mortu
 tibus poenite
 m de oblati
 tam graui
 na, cui interfu
 Augusti

Augustinus, & recte defendit piā
 doctrinā de peccato originali, de
 gratia & de iustificatione. Habet &
 politica quādam, in quibus hæc sunt
 memorabilia, Vetat prouocationem
 ad transmarinos Episcopos. Hoc de-
 cretum nunc ne Romanus quidem
 Pontifex reciperet. Vetat item ab Im-
 peratore peti Iudices non Episcopos.
 Id illis temporibus congruebat, nunc
 esset durum, De diuortio etiam sanxit,
 ne persona innocens rursus contrahat
 matrimonium, et addit petendum esse,
 vt Imperator legem in eam sententiam
 ferat. Id quoq; durius est. Nam
 Romæ Fabiola contraxit aliud con-
 nubium, vt apparet ex Hieronymo.

Ea Synodus confirmat & su-
 perstitionem de votis, concedit velari
 virgines ante vigesimum quintum
 annum contra veteres Canones.
 Quanquam igitur de doctrina tolera-
 biliter pronunciauit, tamen postea
 accedunt aliquæ stipulæ & supersti-
 tiosæ

D

tiosæ

48
DE ECCLESIA.

tiolæ constitutiones. Quare non
omnia Synodorum decreta sine do-
lectu probanda sunt, & tamen
fatendum est pias Synodos bene
meritas esse, quia aliquos doctrinæ
Christianæ articulos conseruauerunt,
& de his prodest tenere
Synodorum & anti-
quitatis testi-
monium.

DE ECCLE
SIASTICIS SRI
toribus vetu-
stis.

HI

PHILIP.

monio, De T
Christo, De B
cena Domini
nistrorum, De co
De vbi indiffer
tenda lapidum. D
bus citatur memo
polorum, quæ
tur.

Ceterum
materiis fuerunt
et humanum,
cundum abfur
z, quas admo
recturi, S

SLA.

PHILIP. MELANTH.

Quare no
secreta sine d
nt, & tam
Synodos bi
aliquos doct
conseruauer
odeft tenere
m & anti
refti
um.

I quoq; bene
meriti sunt, pre
sertim quate
nus sunt testes
veteris & pri
mae Ecclesiae
Apostolorum.

Confirmant
enim nos suo

testimonio, De Trinitate, De naturis
in Christo, De Baptismo infantū, De
vfu cœnae Domini, De ordinatione mi
nistrorum, De coniugio ministrorum,
De vfu indifferentium, De poeni
tentia lapsorum. De his articulis omni
bus citantur memorabilia exempla A
postolorum, quæ nobis patrocina
tur.

Ceterum Scriptores alij in alijs
materijs, fuerunt diligentiores, &, vt
est humanum, sepe inconsiderate
effundunt absurdas & falsas sententia
as, quas admoniti, haud dubie fuerant
correcturi. Sepe cum non male
sentirent

DE ECCLESIA.

entirent, tamen non satis perspicue dicere potuerunt, quod volebant. Sape propter temporum consuetudinem præsentes traditiones durius defenderunt, Aliquas etiam falsas opiniones interdum habuerunt. Quare non sunt sine delectu, omnia Patrum scripta probanda, & saepe ipsi inter sese pugnant, nec rarum est dissentire aliquem a seipso. Quare iudicium esse debet penes Apostolicam scripturam. Sed subijcio exempla.

DE ORIGENE.

Origenes. Origenes citans Apostolorum & veterum Ecclesiarum exempla & sententias, est testis utilis posteritati de aliquot articulis, De Trinitate, De duabus naturis in Christo, De baptismo infantum, De peccato originali, De usu coenæ Domini & de alijs quibusdam.

Errores Origenis. Cæterum miscuit suis scriptis multas falsas & absurdas sententias, quarum aliquas etiam ipsius ætas improbauit,

PHILIP.

probavit. Fingit se plures mun-
um & damnato-
ris esse. Hæc ipse
hendit.

h. Rom. tu
fionem, Fide iusti-
bus, intelligit eam
de sumus iusti, id
complectente omnia
dicit, dicit idem po-
veratibus. Misen
soluer perfecta, a
is virtutes. Hoc na-
quam homines prop-
ter virtutes suas hoc
peccatorum, & iuste
attendit, quid agat
in fidem, quid sub
Non ex operibus,
confusas & perple-

Interdum en-
torabile, dicitur

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

is perspicue
volebant. **probaui.** Fingit ante hunc mundum
fuisse plures mundos, Fingit diabolos
durus deorum & damnatorum poenas cessaturus
esse. Hæc ipsius ætas etiam reprehendit.

Quare
omnia Patrum
se ipsi inter se
ut dissentire aliquid
inducit esse de
scripturam.
IGENE. In Rom. tractans hanc propositionem, Fide iustificamur, non ex operibus, intelligit eam κατὰ σκευὸς λόγῳ, Fide sumus iusti, id est, perfecta fide complectente omnes virtutes, Idque declarat, dicit idem posse dici de ceteris virtutibus. Misericordia sumus iusti, scilicet perfecta, complectente ceteris utilis potestas virtutes. Hoc nihil aliud est dicere, De Trinitate, De Trinitate quam homines propter opera & pro Christo, De Trinitate virtutes suas habere remissionem peccatorum, & iustos esse, Cumque non attendat, quid agat Paulus, quid vocet fidem, quid sibi velit illa exclusivè, Non ex operibus, addit enarrationes confusas & perplexas, nec sibi constat.

uit suis sententias
das sententias
ipsius ætas in
probaui
Interdum enim effundit aliquod tolerabile, dictum, sed id postea mox
D in cor

DE ECCLESIA.

corrumpit, quale illud est. Rom. iij. Initium iustificationis a Deo est, fides, quæ credit in iustificantem & hæc fides, cum iustificata fuerit, tanquam radix imbre suscepto hæret in animæ solo, ut cum per legem Dei ex coli ceperit, surgant in eo rami, qui fructus operum ferant, Non ergo ex operibus radix iusticiæ, sed ex radice iusticiæ fructus operum crescit, illa scilicet radice iusticiæ qua Deus acceptam fert iusticiam sine operibus.

In iij. Capite, Vbi est gloria tua? Videtur iam propior esse Pauline sententiæ, admittit exclusivam, homines sola fide iustificari, & allegat Latronem in cruce, & mulierem apud Lucam, fides tua salvam te fecit. Sed postea declarans illa videtur hoc velle, hominem initio consequi remissionem peccatorum sola fide, Postea iustum esse ceteris virtutibus, sicut ipse postea inquit, Fides reputatur ad iusticiam ei, qui convertitur, sed postea iusticia reputatur

PHILIP.

reputatur ad iusticiam
et perplexi
non largitur ho
consequi remissio
imaginatur con
elle, sati hac re le
per ceteris virtu
et a reliquis scrip
Non iustific
non omnis vivem
mus, quod peccat
et c.

In capite

Sanctos reprehen
nam, cum sibi
ut apud Daniele
meos nostris, sed
exaudies nos, Tal
pi, et docet fidue
vel desperatione
quit, sine lege m
Dei, id est, sine l
renove leges Eu
ad extra quid fi
quit, lex erat ad

est. Rom. reputatur ad iusticiam. Porro mira va-
 Deo est, si rietas & perplexitas est enarrationis, et
 icantem & am si largitur hominem initio sola fide
 ata fuerit, n consequi remissionem, tamen, si postea
 scepto hære imaginatur conuersos, sine peccato
 ex legem Dei esse, sati tacere legi, & iustos esse pro
 pter ceteras virtutes, dissentit a Paulo
 Non ergo ex & a reliquis scripturis diuinis, iuxta
 sed ex radice illud, Non iustificabitur in conspectu
 crebit, illa scilicet tuo omnis viuens. Item, Si dixeris
 Deus acceptus, quod peccatum non habeamus
 verius, &c.

In capite septimo clare dicit,
 Sanctos representare alienam perso-
 nam, cum sibi tribuunt peccatum,
 ut apud Danielelem, Non in iustificatio-
 nibus nostris, sed in misericordia tua
 exaudies nos. Tales sententias corrup-
 pit, & docet fiduciam proprię iusticię
 vel desperationem. Capite tertio in-
 quit, sine lege manifestata est iusticia
 Dei, id est, sine lege naturali sunt tradi-
 te nouę leges Euangelicę. Vt illi, Nesci
 at de xtra quid faciat sinistra, Hęc, in-
 quit, lex erat ante ignota. Item,
 Lex

D iij

Lex

DE ECCLESIA.

Lex est spiritualis, intelligit tantum de allegoria, id est ceremoniarum habent allegoriam, & saepe incommode spiritum intelligit, non de spiritus sancti motibus, sed tantum de interpretatione vel cogitatione Allegorica,

Capite viij. Quod erat impossibile legi, quia infirmabatur per carnem, Transfert carnem ad legem, Caro legis erat infirma, id est, caeremoniarum erant impossibiles, inutiles &c. At Paulus carnem intelligit naturam hominis, Lex infirmabatur per carnem, id est, non poterat fieri ab humana natura. Hi loci ostendunt Origenem currere extra viam, nec attendere, quid agat Paulus.

Posssem multa leuia colligere, ut cum Petrum ait excellere ceteris, quia ei dicitur numero plurali, erit solutum in coelis, Ad totum coetum Apostolorum dicitur numero singulari, erit solutum in coelo. Sec haec futilia omitto. Ceterum eruditus & iudicium

PHIL.

um adhibenti
scripta legere, pr
a testimonia,
collatio acuit & e
proderit & Orig
ea recte inuenit
Christianarum doc

DE DI

Vnus est
Ecclesiastica lerar
horiam est vultus
olus speculatione
na caeremoniarum
vultus Ecclesiae &
adhuc fuisse care
Præcipue autem
derandi sunt, ut
in Ecclesia Papæ
peri forma, Piale
nes ex Euangel
buntur preces p
Postea presby
bat verba C

31A.

PHILI. MELANCH.

alligit tantu
monia habe
commode sp
e spiritus san
e interpreta
gorica,
Quod erat imp
mabatur per
nem ad legem,
, id est, carem
s, inuiles &c. e
ligit naturam
batur per carne
ri ab humani
ndunt Origen
, nec attend
alta leuia collige
ait excellere
numero plurali
Ad totum coe
tur numero sing
ccelo. Sec hanc
um eruditio &c
ci

cium adhibentibus prodest vetera
scripta legere, primum propter histori-
ca testimonia, deinde qui illorum
collatio acuit & excercet studiosos. Ita
proderit & Origenis lectio, ijs qui an-
tea recte instituti sunt, & summam
Christianæ doctrinæ tenent.

DE DIONYSIO.

Vnus est libellus Dionysij de
Ecclesiastica Ierarchia, qui propter hi-
storiā est utilis. Ceteri continent ocu-
losas speculationes. Illic autem tradun-
tur caeremoniæ Sacramentorum, &
ritus Ecclesiæ & apparet mediocres
adhuc fuisse caeremonias illo tempore.
Præcipue autem ritus Missæ ibi consi-
derandi sunt, vt appareat recentiores
in Ecclesia Papæ procul recessisse a ve-
teri forma. Psalmi quidam & lectio-
nes ex Euangelio recitabantur, dice-
buntur preces pro Ecclesia & Repub.
Postea presbyter stans ad aram, reci-
tabat verba Christi de coena Domini,
D v Deinde

DE ECCLESIA.

Deinde distribuebat populo Sacramentum, sequebatur gratiarum actio. Hic fuit ritus missæ, unde manifestum est, missam tantum fuisse communionem, nec fuisse vllas priuatas missas, Quin & illud mirandum est, quod nec mentio sit oblationis, ne ritum quem recenset offerentis. Hæc apud Dionysium præcipue prodest obseruare, vt antiquitatem opponamus ijs qui defendunt abusus missarum.

Recenset baptismum, chrisma, communionem, vt dixi, ordinationem presbyterorum, & eorum, qui vota faciebant, & vñtionem mortuorum, vbi narrat quales fuerint ceremoniæ funerum, cum cadauer in templo collocatum esset, præsentem populo recitabantur aliquæ lectiones ex sacris literis de resurrectione, Deinde iuebatur populus gratias agere in precibus, quod hic pie decessisset in agnitione Euangelij. Addebatur adhortatio, vt sibi quisque precareretur pium exitum

PHI L

nam ex hac vita
nas pietas, &
enim possunt n
n, quam in illi
Christi agnitione
sto & saluati. H
Norem recitatio
uit mentis &
bos.

Addit au
hanc adhortationem,
nam, & perfusa
precum esse,
ut infirmitatem,
vel post conue
cebatur concedere
tantum fuerunt
tunc quidem, ne
bat defunctorum
nus offerebatur
mortuis. H
sacramenti P
dit.

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

populo Sacri
gratiarum acti
nde manifestu
uille communi
is priuatas mili
andum est, que
tionis, ne ritum o
ntis. Hæc apu
ue prodest obli
m opponamus
s millarum.

57.
tum ex hac vita. Hic mos fuit ple
nus pietatis, & laude dignus. Quæ
enim possunt maiora beneficia cogitas
ri, quam in illo ingenti agone, retinere
Christi agnitionem, adiuuari a Chri
sto & saluari. Hanc ceremoniam me
liorem recentior ætas prorsus abole
uit retentis & cumulatis deteriori
bus.

ptissimum, christi
lexi, ordinatione
rum, qui vocat
mortuorum,
et ceremoniæ
n templo coll
populo rect
es ex sacris li
Deinde ioh
agere in pre
ffisset in agn
batur adhort
erur pium ex
qui

Addit autem Dionysius, post
hanc adhortationem abiisse presbyte
rum, & perfudisse oleo cadauer, &
precatum esse, vt Deus ei condona
ret infirmitatem, quæ in eo reliqua fu
isset post conuersionem. Postea
cadauer condebatur in terram. Hæ
tantum fuerunt funerum ceremoniæ
tunc quidem, nondum in missa fie
bat defunctorum mentio, Multo mi
nus offerebatur corpus domini pro
mortuis. Hanc prophanationem
sacramenti posterior ætas addi
dit.

Hactenus

DE ECCLESIA.

Hactenus de Dionysio, in quo etsi ceremoniae aliquanto minus viciosae sunt, tamen sunt initia Monachatus, & hoc graui reprehensione dignum est, quod non discernit inter Sacramenta diuinitus instituta, & humanas traditiones. De Chrysmate perinde loquitur ut de baptismo, & aequat *παρεργα ἐργολογῶ*, ut ita dicam. Monachorum ordinationem etiam antefert ordinationi ministrorum, quod est valde vituperandum, cum ordinationo ministrorum pertineat ad praedicationem Euangelij. Illa vero Monachorum ordinationo sit superstitiosa, & tantum fiat propter cultum prohibitum, iuxta illud, Frustra colunt me mandatis hominum. & tamen ibi Monachatus vocatur perfectio. Ergo valeant eius testimonia, quod ad historiam attinet, ut sciamus qui ritus tunc fuerint vsitati, non fiant dogmata aut leges ex eius descriptionibus.

De

PHIL

DE

Tertul

Marionem dicitur
hareticos. Con
de Trinitate, re
teniam, sed v
Apostolis. Adu
luculentum testi
hoc est, de filio D
nam antequam a
naturam.

Ceterum

dunt quidam e
quod secundus nu
dunt argumenta
mortui uxorem e
quam relictam
ut fratris mortui
recte facit.

Ludit et

horum, quo

PHIL. MELANTH.
DE TERTVL.
liano.

Tertullianus recte confutauit
Martionem & reliquos eius factionis
hæreticos. Continet vtilia testimonia
de Trinitate, recitans non suam sen-
tentiam, sed veterem acceptam ab
Apostolis. Aduersus Praxeam extat
luculentum testimonium de verbo,
hoc est, de filio Dei, quod sit persona,
etiam antequam adsumpsit humanam
naturam.

Ceterum & veteres reprehen-
dunt quædam eius errata, videlicet
quod secundas nuptias damnat, & ri-
dicule argumentatur, Non licet fratris
mortui vxorem ducere, Ducens vi-
duam relictam a Christiano, ducit
fratris mortui vxorem, Ergo non
recte facit.

Ludit etiam de Regno San-
ctorum, quod fingebant duraturus
rum

DE ECCLESIA.

rum esse mille annos in hac corporali vita, ante mundi conflagrationē, et ante nouissimum iudicium, paulatim alijs citius, alijs tardius resurgentibus. Hoc iudaicum deliramentum prorsus explodendum est ex Ecclesia.

In libello de corona militis mulat dicit de ritibus humanis, & durissime declamitat de consuetudine, habendam eam esse pro lege. His dictis in Ecclesia male detortis, ut sit, confirmarentur ingentes errores omnibus ætatibus, quia nunquam tanta est vigilantia hominum ut non obrepant aliquæ viciosæ consuetudines.

Recenset autem Tertulianus admodum pueriles mores, ne post baptismum primis septem diebus eatur in balneū, Item ut baptizatis præbeatur gustandum lac & mel, Ibi inquit etiam oblationes pro defunctis, pro natalitijs annua die facimus, Id nunc impie detorquent aduersarij nostri ad
missas

PHIL.

missas pro m
mittunt, si tant
Tertulianus
de cena dom
natis & hunc
templa dei, & a
bus. Har voca
et mos
regis, sed non
Ethnici dabant
in natalibus &
Nirena Synodus
vix hanc pompam

Ergo ut d
testimonia historie
sunt, ubi commet
prior Ecclesia.
ones & disputan
tur tanquam
quatenus
cum
lic

SIA.

PHILI. MELANTH.

in hac corporis
migratione, et
am, paulatim
resurgentibus
amentum pro
est ex Ecclesia
corona militis
umanis, & duri
consuetudine, h
ro lege. His
detortis, ut sit, ce
es errores om
unquam tanta
m ut non ob
consuetudines
utem Tertulian
mores, ne possi
tem diebus eu
baptizatis prae
& mel, Ibi inq
pro defunctis, p
factus, Id no
duerunt nostri
m

missas pro mortuis, Cur natales
omittunt, si tantum tribuunt auctori
tati Tertuliani? Sed ille non loqui
tur de coena domini. Verum in diebus
natalibus & funerum adferebantur in
templa cibi, & alia munera pauperi
bus. Haec vocabant oblationes, &
& γὰρ ἄσ, & mos erat ab ethnicis ac
ceptus, sed nonnihil correctus. Nam
Ethnici dabant epulas etiam in tem
plis, in natalibus & funeribus, ac postea
Nicena Synodus & aliae prohibue
runt hanc pompam natalium.

Ergo ut de ceteris dictum est,
testimonia historica in Tertuliano pro
sunt, ubi commemorat, quid senserit
prior Ecclesia. Sed eius enarra
tiones & disputationes non recipian
tur tanquam dogmata, nisi
quatenus consentiunt
cum Aposto
lica scriptura

ra,

DE

62.
DE ECCLESIA.
DE CYPRI-
ano.

Cyprianus vixit circiter annum domini. CC. LX. continet vultu testimonia, de Trinitate, de baptismo paruulorum, de usu coenae domini, & de forma electionis Episcoporum, quos scribit electos esse a coetu Ecclesiae, & eam electionem comprobata esse adhibitis aliquibus vicinis Episcopis.

Sed veteres etiam taxarunt Cyprianum, quod sentit baptizatos ab Hereticis, rursus baptizandos esse. Effundit inter declamandum interdum absurdas sententias, cum exaggerat immoderatis hyperbolis causam, quam instituit, Vt de poenis Canonicis admodum duriter scribit, ait non valere absolutionem, nisi illae poenae fuerint persolutae, Hoc dictum quantum habeat incommodi, non est obscurum.

Vehementer

PHILIP.

Vehen

de coelibatu
am mitigat, iu
ia illos ipsos q
iarent promi
de elemosynae
tum commisi
Christi passione
mam quarendam
per elemosynas.
lapis, consumpta
Christi in baptis
mosynas quarend
nem. Hae sunt
que admonitus
ita, Non igitur
pro dogmatibus ha

De coena d
is oblationis Sc
ni dicunt pro
ones, offerimus
mus corpus Sc
Nam id quoq; re
rum. Hinc adu

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

PRI.

Vehementer etiam declamā-
tat de coelibatu, etsi cum quidem lo-
cum mitigat, iubet contrahere coniu-
gia illos ipsos qui vota fecerant, si non
seruent promissum. In libello
de elemosyna inquit, peccata ante bap-
tismum commissa remitti propter
Christi passionem, sed post bap-
tismum quærendam esse remissionem
per elemosynas. Idem repetit de
lapsis, consumptum esse beneficium
Christi in baptismo, postea per ele-
mosynas quærendam esse remissio-
nem. Hæc sunt plena absurditatis,
quæ admonitus haud dubie correx-
isset, Non igitur dicta ipsius omnia
pro dogmatibus habenda sunt.

De cœna domini solet uti ver-
bis oblationis & sacrificij, sicut cæteri,
qui dicunt promiscue, offerimus ora-
tiones, offerimus panem, vinum. Offe-
rimus corpus & sanguinem Christi,
Nam id quoque reperitur apud Cypria-
num. Hinc aduersarij nostri sumunt
E testi-

Vehementer

DE ECCLESIA.

testimonia, ad defendendam prophanationem cœnæ domini in missa priuata &c.

Magna vis est consuetudinis, & hanc sequentes sæpe improprie loquuntur homines, Vt nunc missam dicimus, cum nulli nota sit nominis etymologia. Ita veteres retinuerunt vocabula oblationis & sacrificij non admodum curantes etymologiam, aut propriam significationem, Et quia vidit Augustinus aliquid in his appellationibus esse incommodi, ipse leniit, sacrificiū inquit, dici pro memoria sacrificij, & oblationē pro memoria oblationis. Hæc sūt metonymiæ, vt dicimus pascha pro memoria, seu signo transitus, Sed nolo argute vel interpretari vel excusare locutionem vsitatam illius temporis. Sic enim populus loquebatur, qui interdum recipit impropriam vocem.

Irenæus clare dicit hanc oblationem esse gratiarum actionem. Idem sentiebant ceteri, vt testatur notum

PHILIP.

in Eucharistia
est ceremoniam
et. Id nihil habet
enim vt a
nobis donat
enim de
pro eo beneficio
Id opus pro alijs
applicable
monstra ne quidem
ergo cum legitur
oblationis, intelligit
sacrificij si oblatio
actionem, non affert
pro alijs.
Interdum
est oblationem, vt
quod ibi agitur
est cœnam don
ationes intelligat

Leguntur
etiam de mortu
re recentiores
sacrificia pro e

men

nam propter nomen Eucharistiæ, Quare senserunt
 in missæ esse ceremoniam, qua aguntur gra-
 tiæ. Id nihil habet incommodi. Acci-
 consuetudinis, imus enim ut admoneamur benefi-
 improprie loci nobis donati a Christo, & fidem
 missam dicimus suscitamus, deinde agamus gratias
 nominis etymo pro eo beneficio, nec inde sequitur
 invenit vocem opus pro alijs faciendum esse,
 non admodum applicandum esse &c. Hæc
 nam, aut proponit ne quidem cogitarunt Patres.
 Et quia vidit Ergo cum legimus nomen sacrificij &
 his appellationibus oblationis, intelligamus aut signum
 ipse tenet, sacrificij & oblationis, aut gratiarum
 memoria sacrificij actionem, non affingamus applicatio-
 nem oblationis es pro alijs.

Interdum vno nomine vo-
 cant oblationem, totum illud negocia-
 tum quod ibi agitur videlicet, oratio-
 nes & cœnam domini. Hoc cum fit,
 orationes intelligantur esse oblationes.
 propriam vocem.

Leguntur etiam apud Cypri-
 anum de mortuis quædam verba,
 quæ recentiores male detorquent,
 sacrificia pro eis offerimus, sed
 ceteri, ut testatur B ij hæc

DE ECCLESIA.

hæc dicit de martyribus. Horum enim fiebat mentio in precationibus cum agerentur gratiæ Deo, quod illos a iuuisset. Sicut Græcus Canon dicit offerimus pro Patriarchis, Prophetis Apostolis, id est, agimus gratias, quod Ecclesiam inde usq; ab initio tibi ele- gisti, redemisti, sanctificasti &c. Hæc fuit initio sententia horum verbo- rum, non petebatur, vt mortuis De- us relaxaret pœnas. Postea ac- cesserunt tempore malæ opiniones, & partim verba priora mutata sunt, par- tim retenta forma veterum verbo- rum aliud intellexit posteritas, quam priores intellexerant.

Ergo testimonia antiquitatis non patrocinantur recentioribus abus- sibus quæ partim aliena sunt a præsen- tibus moribus partim si quid habent vi- ti, non debent opponi firmis testimo- nijs scripturæ, quia etiam reliquæ æta- tes habuerunt sua incommoda. Hæc simplicissime sine sophistica respon- deo

PHIL.

ad verba c

DE E

In Basilic

monia de unitate

contra Novatum.

humilitate tradit eg

de unitate fidei, que

manatur. Sine vil

sanctificationem i

loquitur de cerem

abus virtutibus, n

ceptibus ante re

de virtutibus in ren

que quod sola fide

propter Christum

mus, Verba eius b

Dicit aute

gloriatur, in domi

quod Christus no

qua Deo, iusticie

dequo, v. s. c.

LESIA.

PHILI. MELANCH.

bus. Horum
precationibus
Deo, quod

eo ad verba oblationis & sacrificii

DE BASILIO.

tratus Canon
patriarchis, Prop
agimus gratias
usq; ab initio
sanctificasti &c.
nia horum ve
atur, ut mortu
nas. Post
re mala opinione
ora mutata sunt
ma verum ve
xit posteritas,
rant.

In Basilio extant vtilia testimo-
nia de trinitate, & de poenitentia,
contra Nouatum. In concione de
humilitate tradit egregiam sententiam
de iusticia fidei, quæ nobis aperte pa-
rocinatur. Sine vlla sophistica detra-
hit iustificationem bonis operibus nec
loquitur de ceremonialibus sed de om-
nibus virtutibus, nec tantum loquitur
de operibus ante renouationem, sed
de virtutibus in renouatis, ac iubet sen-
tire quod sola fiducia misericordiæ
propter Christum promissæ iusti si-
mus. Verba eius hæc sunt.

testimonia antio
ur recentioribus
a aliena sunt a pre
artum si quid habi
pponi firmis rei
quia etiam reliqui
na incommoda
e sophistica reli

Dicit autem Apostolus Qui
glorietur, in domino gloriatur, dicens,
quod Christus nobis factus sit sapien-
tia a Deo, iusticia, sanctificatio & re-
emptio, vt sicut scriptum est, gloria

E in trinus

DE ECCLESIA.

turus in domino gloriatur. Hæc est enim perfecta & integra gloriatio in Deo, quando ne quidem propter iusticiam suam aliquis effertur, sed agnoscit sibi deesse veram iusticiam, fide autem sola in Christum iustificari, & gloriatur Paulus se despiciere suam iusticiam, quæere autem fide per Christum iusticiam quæ ex Deo est.

Hæc verba satis ostendunt Basilium sic intellexisse iusticiam fidei, quod sentiendum sit nos fide propter Christum per misericordiam iustos, id est, acceptos esse, non propter proprias virtutes.

Cæterum quod Basilius primum instituit cœtus Monachorum, id exemplum nocuit, & aliquid habuit vitij, etiam si ipse primum non habuit crassas supersticiones, & illi cœtus adhuc quædam imago erant scholarum. Circumferuntur & libri quidam eius nomine, qui continent regulas monachorum, quorum aliqui haud dubie sunt suppositicij, & longo tempore

PHILIP.

post Basilium na
tum opinionum
libus excogita
& continet ridicu
lorum poenari
ni, quas vocat
bono choro, sed eat
& similes caritas,
nouæ admiratio
naret.

DE GR

Nazian

Nazianze

lum de Trinitate,

ter attingit. Scripsi

in qua narrat, quæ

tam esse a Cyprian

tem, quæ inuocant

tem, vixit magis

præni.

Hoc

de inuocatione S.

autem videtur

& postea sparsa

pos

69
 rietur. Hæc post Basilium nati, Sunt enim pleni fal
 integra gloriarum opinionum de coelibatu, & alijs
 e quidem proculbus excogitatis sine mandato Dei,
 quis effertur. & continēt ridiculas nugas, vt magnū
 eram iusticiam aceruum poenarum seu satisfactio
 nū, quas vocat ἐπιτιμια, si riserit puel
 se despiciere. In choro, sedeat biduo in vestibulo,
 rere autem hie & similes nœnias, quas si quis vellet re
 am quæ ex Deo nouare admiratione antiquitatis, vere
 rba satis ostendunt insaniret.

DE GREGORIO

Nazianzeno.

Nazianzenus tractauit articu
 lum de Trinitate, Alia dogmata leui
 ter attingit. Scripsit vitam Cypriani,
 in qua narrat, quandam puellam ama
 tam esse a Cypriano ante conuersio
 nem, quæ inuocans Mariam virgi
 nem, vicerit magicas incantationes Cy
 priani.

Hoc exemplum citatur
 de inuocatione Sanctorum. Etsi
 autem videtur esse ficta fabella,
 & postea sparsa titulo Nazianzeni,
 E iij tas

DE ECCLESIA.

tamen etiam si vera esset historia, non est citanda ad confirmandam inuocationem Sanctorum, Nam errores peccatorum non sunt opponendi verbo Dei, & omnibus ætatibus etiam pii in Ecclesia habent suas infirmitates.

Inuocatio Sanctorum. Allegant etiam ex Basilio & Nazianzeno, quod in fine concionum de Sanctis, solent eos compellere, O Athanasi ora pro nobis, Et si autem hæ Apostrophæ ex Rhetoricis figuris excusari possunt, tamen fieri potest, ut more sui temporis tunc inuocauerint Sanctos, Nam inuocatio Sanctorum paulatim tunc in Ecclesiam irrepsit, Et errores temporum trahunt homines, ut uisitata minus improbant, & boni consulant, Sicut impetus fluminum secum rapit nauigantes, Nec tamen ideo approbanda est inuocatio Sanctorum. Ac postquam mos creuit, & iam resecta est impietas, prorsus ex Ecclesia tolli debet. Nec Basilius de inuocatione quicquam dicit,

PHILI.

est, tantum a
Sanctorum, V
mur, Et vocat
cum nostrarum
candi, sed quia
erant pro Eccl
uocant

Epiphan
quidam inuoca
am, solus circum
Hoc totum neq
vocat idolatram
enim Epiphani
cum hæreticum, p
re, & paucis ad
dem historiæ in
de cetero.

DE

Chryso
tam vitiosos m
se recensens,
uocat adeunt

ESIA.

PHILI. MELANTH.

Met historia
mandam inu
Nam error
opponendi ve
aratus etiam
sua infirmitate
dicit, tantum ait celebrari memoriam
Sanctorum, Vt eorum virtutes imite-
mur, Et vocat Sanctos adiutores pre-
cum nostrarum, non quod sint inuo-
candi, sed quia omnes beati in coelo
orant pro Ecclesia, & eam Deo com-
mendant.

etiam ex Basile
mod in fine cor
solent eos comp
na pro nobis, Et
phae ex Rheroi
possunt, tamen
in temporis turn
os, Nam inuoc
tim tunc in Est
res temporum
sitata minus in
ulant, Sicut in
um rapit nau
leo approbandi
im. Ac postq
resecta est im
eclesia tolli de
ocatione quic

Epiphanius scribit mulieres
quasdam inuocantes virginem Mari-
am, solitas circumferre eius statuam,
Hoc totum negotium damnat, &
vocat idolatricum opus. Continet
enim Epiphanius refutationes vete-
rum hæresium, præcipue de Trinita-
te, & paucis alijs materijs. quem qui-
dem historiam præcipue legendum
esse censeo.

Epiphani-
us.

DE CHRYSO- STOMO.

Chrysostomi ætas multos
iam vitiosos mores receperat, quos
ipse recensens, non reprehendit, Sicut
laudat adeuntes monimenta Sanctos

E v rum

DE ECCLESIA.

rum, facit & mentionem orationis pro mortuis, Monasticam immodicis et falsis laudibus ornat. In tractatu de poenitentia cum colligit multos modos consequendae remissionis peccatorum, scilicet elemosynas, lachrymas & alia opera, tamen non facit mentionem fidei, de qua oportuit dici, ac scriptum illud pleraque falsa continet, & confusum ac perplexum est.

Græci maxime laudauerunt commentarios in Paulum, ubi in locis de iustificatione & de fide series Paulinae disputationis deducit eum eodem, ut se bene repetat hanc sententiam, Quod fide consequamur remissionem peccatorum propter Christum, non propter opera, Et diserte dicit, Fide non solum diligere Deum, sed vicissim credentes sentire quod a Deo diligantur, quamquam multis modis rei sint.

In hac sententia satis significauit, se intelligere fidem, non tantum de notitia historiae, sed de fiducia, qua credimus nobis remitti peccata, & quidem hanc fidem discernit ab operibus
a non

PHIL

a non furand
dicit hunc c
Quamquam a
plicior est & m
genica, tamen
nec ubique lectu

In 7. cap. lon
An concupisci
pauit externu
cui Sed tamen

iudicio leger con
inueniet testimo

rum Et quoniam
gohit, tamen

rolq; hanc corne
fide propter Ch

rademerur remi
ulimendu minu

ur veteres, tan
repla voluerint

De coet
fimo satis app

us missas, Des
stantem ad ara

lum, ut acceda

a non furando, non occidendo &c. & dicit hunc cultum superiorem esse. Quamquam autem eius enarratio simplicior est & minus impura quam Origenica, tamen ipsa quoque est obscura nec ubique secum ipsa consentit.

In 7. cap. longius currit extra septa, Ait concupiscentiam & affectus, nisi pariant externum opus, non esse peccata. Sed tamen si quis attente & cum iudicio leget commentarios illos, multa inueniet testimonia multorum articulorum. Et quanquam tunc in Ecclesia caligo fuit, tamen apparet retinuisse plerisque hanc communem sententiam. Quod fide propter Christum non propter opera donetur remissio peccatorum. Ideo et si interdum minus commode loquuntur veteres, tamen in alijs locis quid re ipsa voluerint animaduerti potest.

De coena domini ex Chrysostomo satis apparet nullas fuisse priuatas missas, Describit enim presbyterum stantem ad aram, & vocantem populum, ut accedat ad communionem.

¶ In

24.
DE ECCLESIA.

In libello de dignitate sacerdotij erudite discernit civilem & Ecclesiasticam potestatem, negat Ecclesiasticam habere ius coercendi vi corporali.

DE AMBROSIO.

Multas causas attingit Ambrosius, videlicet de Trinitate, contra Nouatianos, de iustificatione. Et quanquam in commentarijs interdum dissimiles sententiæ reperiuntur, qui non tam ab ipso scripti, quam ab alijs excepti esse videntur, tamen perspicuum est ex eius longioribus disputationibus sensisse eum de gratia & de iustificatione quod nos docemus.

Id testatur Epistola ad Ireneum de paulino dicto, Lex iram efficit, Epistola 71. Vbi sic inquit, Ex operibus legis nemo iustificatur, id est, per legem peccatum cognoscitur, sed culpa
pa

PH
pa non relaxa
minus Iesus p
nemo poterat
rographum
effusione de eu
Superabundau
Superabundau
cur Iohannes inq
quidam peccat
rietur in operib
iustificatur, se
tum habet, quia
canus est. Fides
per sanguinem
ille cui peccatum
donatur.

Et simile
periuntur in alijs
torem, ut de vo
ad Demetriadi
inquit, Nec ob
tum, nisi ut
auxilium.
erant quada

gnitate sacer
nem & Eccl
, negat Eccl
ercendi vi corp

MBRO:
O.

tas attingit An
Trinitate, con
ificatione. E
mentis interdu
e reperuntur, a
pi, quam ab a
tamen perspi
onibus disputat
e gratia & deu
docemus.

pistola ad Iren
Lex iram effu
c inquit, Ex op
ficatur, id est, p
proficitur, sed cu

pa non relaxatur, Veniens igitur do-
minus Iesus peccatum omnibus quod
nemo poterat euitare, donauit, & chi-
rographum nostrum sui sanguinis
effusione deleuit, hoc est quod inquit.
Superabundauit peccatum per legem,
Superabundauit gratia per Iesum si-
cut Iohannes inquit, Ecce agnus Dei
qui tollit peccata &c. Ideo nemo glo-
rietur in operibus quia nemo factus su-
is iustificatur, sed qui iustus est dona-
tum habet, quia per Christum iustifi-
catus est. Fides ergo est, quæ liberat
per sanguinem Christi, quia beatus
ille cui peccatum remittitur, & venia
donatur.

Et similes sententiæ aliquot re-
periuntur in alijs locis apud hunc scrip-
torem, vt de vocatione gentium. Item
ad Demetriadem virginem, vbi
inquit, Nec ob aliud datur præcep-
tum, nisi vt quærat præcipientis
auxilium. Cæterum eius titulo
extant quædam preparationes ad
missam

DE ECCLESIA.

missam, & alia quædam inania, quæ videntur esse suppositicia.

DE HIERONYMO.

Hieronymus in versionibus vilem operam Ecclesiæ nauauit, & quanquam enarrationes prophetarum sunt tenues, tamen historiarum explicatio sumpta a veteribus est utilis, De dogmatibus pauca scripsit, Aduersus Iovinianum valde confirmat falsas & superstitiosas opiniones de traditionibus humanis, Vituperat coniugium, & contumeliosa oratione insectatur, quæ nequaquam digna est Christiano. Colligit male detortas sententias scripturæ, quasi vituperent coniugium, vt, si secundum carnem vixeritis moriemini, & similes, & expresse dicit, non differre a meretrice nubentem post secundas nuptias, Item spectandum esse, non quid concedat Deus, sed quid velit, quasi Deus non velit

PHILIP.

ut coniugium
ore colligit v
muliebris, & con
ianus longe a
quod scit cauam
plexu, esse natu
tamen propter E
dum de honor
non frustra cond
agnoscendum est
nabonem diuina
tem Nec est mone
rum in vris, in
comilla sunt
propter Deum se
ritatem in socijs b
adumis, & coha
re, & scit Deum
mus, tanquam pa
non despiciam
li. Hæc ac
tum in Christian
ordicenda erant
mucia sexus &
ta.

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

inania, quæ velut coniugium, Postremo ethnico
cia, more colligit vulgaria conuicia sexus
muliebris, & coniugij, de quibus Chri
ONYMO, stianus longe aliter sentire debet,
qui scit causam infirmitatis in vtro
que sexu, esse naturæ corruptionem, &
tamen propter Deum sexui tribuen
dum esse honorem, & cum Deus
non frustra condiderit hunc sexum,
agnoscendum esse opus Dei, & ordi
nationem diuinam magni facien
dam. Nec est minor infirmitas animo
rum in viris, in negocijs, quæ viris
commissa sunt. Christianus autem
propter Deum fert & mitigat imbecil
litatem in socijs huius vitæ diuinitus
adiunctis, & cohæredibus æternæ glo
riæ, & scit Deum velle vt illas cure
mus, tanquam partem generis huma
ni, non despiciamus Diabolica super
bia. Hæc atq; alia in hanc senten
tiam in Christiana disputatione potius
dicenda erant, quam illa scurrilia
conuicia sexus & diuinæ ordinatio
nis.

De

DE ECCLESIA.

De discrimine ciborum laudat ritus sine verbo Dei institutos, tanquam cultus Dei, Imo tanquam perfectionem. Ridicula vox est, quam ponit, si vis perfectus esse, bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare, ubi male detorsit dictum Pauli, qui cum inquit, Bonum est carnem non edere, addit, si fratri noceat exemplum. Cum autem necesse sit tales supersticiones in Ecclesia reprehendi, pariunt enim alios multos errores, prudenter de illis inconsiderate dictis iudicandum est.

In dialogo contra Pelagium recte disputat renouationem non fieri tantum viribus liberi arbitrij, sed opus esse auxilio Spiritus sancti, Recte etiam negat sanctos esse sine peccato, & ponit memorabile dictum. Tunc iusti sumus, quando nos peccatores esse fatemur, & iusticia nostra non ex proprio merito, sed ex Dei misericordia contingit. Sed postea non

PHILIP

non satis dicit,
alligit de actibus
libidinum
milibus, non in
perpetua dubita
cupiscencia,
vnde in scriptis
guos laus.

DE A

Augustinus
controversias tractat
eos, Manicheos,
ginos. Nam
Ecclesiam phariseos
que Pelagius contra
un transformans
contendens enim
tam origines homines
repossit, & illa
meriti remissione
fuit esse, & meriti
tade super in Clau

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

non satis dicit, peccata sanctorum in-
telligit de actualibus peccatis, vt flam-
mis libidinum aut iracundiæ, & si-
milibus, non intelligit de interiore &
perpetua dubitatione, securitate, con-
cupiscentia, Constat igitur multa
eos esse in scriptis Hieronymi non exi-
guos lapsus.

DE AVGVSTI-
NO.

Augustinus multas necessarias
controuersias tractauit, refutauit Ari-
anos, Manicheos, Donatistas, & Pela-
gianos. Nam irreperant iam in
Ecclesiam philosophicæ opiniones,
quas Pelagius confirmauit, Euangeli-
um transformans in philosophiam,
contendebat enim nihil esse pecca-
tum originis, homines legi Dei satisfacere
posse, & illa externa obedientia
mereri remissionem peccatorum, ius-
tos esse, & mereri vitam æternam. Ni-
hil de fide in Christum, nihil de auxilio
spiritus

DE ECCLESIA.

Spiritus sancti dicebat. Hæc Pelagii doctrina non Evangelica, sed philosophica erat, Sicut propemodum scholasticorum Doctorum sententia idem vult, nisi quod hi aliquid assunt superstitionum monasticarum. Et nunc rursus multi delabuntur in opiniones Pelagianas, quia sunt plausibiles rationi.

Augustinus igitur sua ætate doctrinam Evangelicam de gratia & fide in Christum, pene extinctam restituit & rursus accendit. Propter hoc beneficium Ecclesia ei plurimum debet. De peccato originis multo loquitur maiori perspicuitate, quam ceteri omnes. Distinctius etiam & rectius loquitur de libero arbitrio, quod viribus liberi arbitrii homines facere possint externa legis opera, & honesta opera civilia. Sed sine Spiritu sancto non possint habere motus Spirituales, verum timorem Dei, veram fiduciam, verum patientiam, hoc est, novitatem quam oportet in ijs existere qui sunt salvandi.

Tradit utile discrimen literarum &

PHILIP.

Spiritus, doc
et, monet qu
gendus sit, cum
legis nemo iusti
non tantum de
cremoniis, sed
ribus. Haradm
fuit Ecclesia.
multum securi
reparationem in
remotis detrah
monstrum homines
illos esse propu
Augustinus dicit
tactum libro de
affirmat Paulum
etiam de moralibus
illos esse tum neg
dicitur Rom. v
Hanc admoniti
hoc locum plus pl
ille, quia cum rati
magnitudinem
naturalis corrupt
ad illas opo

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

& spiritus, docet de gratuita remissione, monet quomodo Paulus intelligendus sit, cum inquit, Ex operibus legis nemo iustificatur, quod videlicet non tantum detrahat iustificationem ceremonijs, sed etiam moralibus operibus. Hac admonitione valde opus fuit Ecclesiae. Nam Origenes & multi eum secuti sparserant falsam interpretationem in Ecclesia, tantum ceremonijs detrahi iustificationem, & inxerant homines legi satisfacere, & istos esse propter opera. Ideo Augustinus discrete hanc questionem tractat in libro de spiritu & litera, & firmat Paulum vniuersaliter loqui de moralibus, cum negat nos legem facere. Item negat homines legi satisfacere Rom. viij.

Hanc admonitionem Augustini, & hunc locum ipsius plurimum refert memoriae, quia cum ratio non satis perspicit magnitudinem peccati originis, & naturalis corruptionis, facile delabitur ad illas opiniones, ut putet
F ij legi

DE ECCLESIA.

putet legi. satisfieri, & homines propter opera iustos esse. Ita ē regione obscuratur & amittitur iusticia fidei, & vera exercitia spiritualia excutuntur, scilicet vera inuocatio, quam oportet niti sola misericordia, Sicut nunc deridemur ab aduersarijs, qui volunt videri prudentiores, ac vociferantur nos inepte exaggerare infirmitatem, & ridicule detrahare operibus iustificationem, cum tamen ratio non aliud intelligat esse iusticiam, nisi obedientiam iuxta legem.

Sed doctrina Euangelij de peccato, item de iusticia fidei est arcana, & peculiaris sapientia veræ Ecclesiæ, quam etiam pauci ex scriptoribus agnouerunt, ac saniores alij obscurius, alij clarius agnouerunt. Scotistæ & similes prorsus obtruerunt. Ideo postquam Deus hæc rursus patefecit, diligenter tueamur illustratam doctrinam.

Porro

PHIL

Porro

non consideran
dicere quod C
tantum a cerem
ratio tantum ad
non profuit pueri
celle est autem ita
a lege pertineat a
am a principio m
Hæc copiosius di
libello de spiritu &

Deniq; q
ge, prius igno
gunt tam tantum
omnes homines p
sunt oppressi pecc
te, ingenibus vitæ
patis, ita sunt en
que peccatum ang
ternis terroribus
nquit. Ego lib
horrentatione libe
Dei & æternæ m
amnis aut exte

LESIA.

PHILIPPO MELANTHO.

Scilicet homines
Ita est reg
itur iusticia
piritualia ex
ra inuocatio
la misericordia
rab aduersarij
dentiores, ac vec
exaggerare in
e demerere ope
rum tamen ratio
Te iusticiam, nisi
egem.

Porro cur aduersarij vicissim non considerant, quam sit absurdum, dicere quod Christus liberauerit nos tantum a ceremonialibus. Item si liberatio tantum ad ceremonialia pertinet, non profuit patribus ante Moysen. Necessesse est autem statuere, quod liberatio a lege pertineat ad vniuersam Ecclesiam a principio mundi vsq; ad finem. Hæc copiosius disputantur, vt dixi, in libello de spiritu & littera.

crina Euange
iusticia fidei est
sapientia vera
pauci ex scri
it, ac saniores
us agnouerunt
s prorsus ob
Deus hæc rursu
tueamur illu

Deniq; quid sit, liberatio a lege, prorsus ignorant illi, qui intelligunt eam tantum de ceremonijs. Vt omnes homines post lapsum Adæ sunt oppressi peccato, ira Dei, morte, ingentibus vitæ acuminis, æternis poenis, ita sunt omnes onerati lege, quæ peccatum arguit, nos accusat, & æternis terroribus occidit, vt Paulus inquit. Ego liberari a lege est ab illa accusatione liberari, ne simus rei iræ Dei, & æternæ mortis, est non tantum ritibus aut externis spectaculis libe-

F iij rari

84

DE ECCLESIA.

rari, sed multo potius a lege perterrefaciente, maledicente, damnante & interficiente nos eripi. Cum videlicet alia res proponitur propter quam iusti pronunciamur. scilicet, filius Dei, factus pro nobis victima.

Sic Adam, Noe, Abraham, & omnes electi ante Moysen a lege liberati fuerunt, Accusabantur a lege exercebantur horribilibus terroribus & sensu iræ Dei, & maledictionis. Sed inter hos terrores erigebantur agnitione misericordiæ, propter venturam dominum promissæ, & statuebant se iustos pronunciarī propter venturam victimam, non propter legem. Norant peccata esse non tantum externa delicta sed interiorem immundiciem, horribilem dubitationem de Deo, fremitum & indignationem aduersus Deum in rebus aduersis, & ceteros prauos impetus, & sciebant non aliqua lege tolli vel ipsum peccatum & naturæ infirmitatem, vel iram Dei.

Sed

PHIL.

Sed norant
promissi saluat
eripi. Sic & illi
videlicet iusti
& ab aternam
Norant in illa n
poni gratiam
rum. Ideo
missionem, Qu
iustos fore, cum
cubissent in ag
norant ideo prom
ut statuerent se
essent indigni &
bonis iustos esse
sed propter ven

Has tant
liberatio a lege, e
homines securi q
vera poenitentia
quoniam non exerce
non habent anim
rabus, aut dele
bus & aspernam

CLESIA.

PHILI. MELANCH.

Sed norant se agnitione & fiducia
promissi saluatoris ex tantis arumnis
eripi. Sic & illi sunt liberati a lege mora
li videlicet iudicante & occidente eos
& ab aeterna ira, quam lex denunciat
Norant in illa naturali noticia non pro-
poni gratiam remissionem peccato-
rum. Ideo aliunde petebant re-
missionem, Quod si sensissent, ita se
iustos fore, cum sine vicio essent, suc-
cubuissent in agone conscientiae sed
norant ideo promissum esse saluatorem
vt statuerent se placere Deo, etiam si
essent indigni & immundi. Sic sentie-
bant se iustos esse, non propter legem
sed propter venturum saluatorem.

Hastantas res complectitur
liberatio a lege, quas non intelligunt
homines securi qui nesciunt quid sit
vera poenitentia, Inuocatio, deniq;
qui non exercentur ad afflictionibus, &
aut habent animos occupatos volup-
tatibus, aut delectantur suis opinionibus
& aspernantur verbum Dei, aut
F iij ad

DE ECCLESIA.

ad suas imaginationes inflectunt ac
corrumpunt. Nonnulli aduersarij
astutiores, & si vident Augustini &
nostram interpretationem, vere esse
Pauli ac Propheticae & Apostolicae
cripturae sententiam, tamen obstre-
punt nobis & Origenis, Hieronymi
Chrysostomi, & nescio quorum auto-
ritatem citant, non quod illos vere &
ex animo probent, sed tantum vt fu-
cum faciant imperitis, ne videantur
victi.

Non enim adferunt aduersarij
ad haec certamina, bonam consciencia-
am & studium querendae veritatis.
Sed odium nostri, contemptum Euan-
gelij, curam tuendae suae autoritatis.
Quid populus de Christo sentiat,
quomodo erudiantur Ecclesiae, nihil
ad se pertinere iudicant, ac partim aper-
te exercent sycophanticam, vt Coch-
leus, Vuicelius & similes, partim sunt
tyranni & tyrannorum satellites qui
propter sapientiae aut virtutis opinio-
nem

PHILIP.

nam gubernant
et principum co
nes huius qui in
religionem com
qui mirum in
plecent, quod a
Theophrastus
Eratosthenes
modi de Christi
esse fabulosum cu

Proinde
tot, primum vt
doctrina, veri
phastica sententia
que & Apostolica
te cum patres cu
tum huius consen
Est enim magna
tum. Post
probare spiritus
is spectanda est
illud agunt ad
tendent, sed
vultes dant su

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

84.
nem gubernant Pontificum, Regum
& principum consilia, cum sint homi-
nes & θεοι qui in vniuersum arbitrantur
religiones commenticias esse, ac sibi
ipsi mirum in modum hoc nomine
placent, quod ausint & ἄντι πρὸς δὲ πρὸς
ταῖς βροτταῖς, vt ille apud Comicū inquit.
Et tales dicturi sunt sententias in Sy-
nodis de Christi gloria cuius nomen
esse fabulosum cogitant.

Proinde pios lectores adhor-
tor, primum vt considerent genera
doctrinae, vtri simpliciter & sine so-
phistica sententiam scripturae Prophe-
ticae & Apostolicae proponant. Deins-
de cum patres citantur quae dicta pa-
trum sint consentanea diuinæ voci.
Est enim magna dissimilitudo pa-
trum. Postremo vt Paulus iubet
probare spiritus, voluntas vtriusq; par-
tis spectanda est, & summa consilij.
Illud agunt aduersarij non vt aliquid
emendent, sed vt qualicumq; pretextu
defendant suam tyrannidem con-
firmēt

DE ECCLESIA.

firment, & muniant opes. Ideo Reges & Pontifices aduersantur coniugio Sacerdotum quia vident celibatum, ad retinendam potentiam & opes expeditiorem esse. Hoc modo cum extent notæ impię voluntatis in quibusdam manifestis articulis, satis apparet eos non agitari bono Spiritu. Sed esse hostes Christi & nec in cæteris articulis querere veritatem. Quare eorum iudicia constanter repudiemus,

Psalmo 42. affirmat renatum non esse iustum propter opera, sed fide, sic enim inquit. Plane time, si iustum te dicis, si non habes illam vocem, ex alio Psalmo, Ne intres in iudicium cum seruo tuo, nam si iudicium exhibueris sine misericordia, quo ibo? Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit? Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Ergo si non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, quia quicumque hic viuit, quanlibet iuste viuit

PHIL

uit, vā illi, si
mirauerit.
Prophetam
sic obiurgat,
contendit:
me, dicit Don
contendere, d
quancumque
causam esse
cordiam, & in
ne securus alio
causam tuam, Qu
quare conturb
bas sperare, f
te, quid enim es
solutas in te p
perire, & inq
Psalmo
Non fili in q
tum. Nam in
nes enim pecc
Dei. Si ergo i
nuntur, rec
tū quorum

uit, vae illi, si cum eo in iudicium Deus
 intrauerit. Nam & apud alium
 Prophetam arrogantes & superbos
 sic obiurgat, Quare mecum iudicio
 contenditis? Omnes dereliquistis
 me, dicit Dominus. Noli ergo iudicio
 contendere, da operam esse iustus, &
 quantumcunque fueris confitere te pec-
 catorum esse & semper spera miseria-
 cordiam, & in ista humili confessio-
 ne securus alloquere turbantem te, &
 tumultuantem aduersus te animam
 tuam, Quare tristis es anima mea,
 quare conturbas me, forte in te vole-
 bas sperare, spera in domino, non in
 te, quid enim es in te, quid es de te, Ille
 sit sanitas in te, qui accepit vulnera pro
 pter te, & inquit spera in dominum.

Psalm. 31. Qui sunt beati?
 Non illi in quibus non inueniet pecca-
 tum. Nam in omnibus inuenit. Om-
 nes enim peccauerunt & egent gloria
 Dei. Si ergo in omnibus peccata inue-
 niuntur, remanet, vt non sint beati,
 nisi quorum remissa sunt peccata.
 Hoc

DE ECCLESIA.

Hoc ergo Apostolus sic commenda-
uit, Credidit Abraham Deo, & re-
putatum est ei ad iusticiam. Hic recte
accommodat dictum de fide, & testa-
tur se fidem intelligere non tantum
historiae noticiam, sed fiduciam qua
confidimus nobis remitti peccata pro-
pter Christum. Nec vero quisquam
potest assequi Pauli sententiam, nisi
sic intelligat nomen fidei. Hoc
vere est, ut dicitur, in foribus errare
fidem tantum intelligere noticiam hi-
storiae, non fiduciam promissae miseri-
cordiae propter Christum. Nec mi-
rum est Monachos tota via decerrasse
in enarrando Paulo, quia in, hoc ipso
loco turpiter hallucinati sunt. Et nunc
aduersarijs haec caligo praecipue impe-
dimento est, quo minus recipiant do-
ctrinam de fide, quia nomen fidei
non recte intelligunt. Cur non expen-
dunt talia Augustini dicta, quale hoc
est, quod modo recitavi. Hic testatur
Paulum hoc velle, Abraham pronun-
ciari iustum, quia crediderit, non tan-
tum

PHIL
tam de posteru
nem peccatoru

Tales si
quod Augusti
eum de gratia &
quod non docet
spiritu & litera i
mus Deum, per
genus ad miseric
discernit legem

Esti aut
scriptis figurar
non satis explicat
haec temporibus
quia vulgi confue
ras recuperat, ut a
ti, si alia qualita
doctri non potera
est Scriptores sa
ad accuratas dis
tunc fuerit calig
mari potest, qu
no tanto cum

tum de posteritate sua, sed remissionem peccatorum.

Tales sententiæ passim obuiæ apud Augustinum satis ostendunt eum de gratia & de fide idem sentire quod nos docemus, Sicut etiam de spiritu & litera inquit, Ex lege timeamus Deum, per fidem autem conuergimus ad misericordiam. Hic erudite discernit legem & Euangelium.

Et si autem interdum in eius scriptis figuræ orationis occurrunt non satis explicatæ aut incommodæ, hæc temporibus condonandæ sunt, quia vulgi consuetudo quasdam figuras receperat, ut appellationem meriti, & alias quasdam, & has explodere docti non poterant. Deinde nec ipsi Scriptores satis assuefacti fuerunt ad accuratas disputationes, & quanta tunc fuerit caligo in Ecclesia inde æstimmari potest, quod Pelagij impia opinio tanto cum plausu excepta fuit, ut Augustinus.

DE ECCLESIA.

Augustinus & pauci quidam alij non
sine magnis certaminibus eam rursus
ex Ecclesijs explodere potuerint.

Cæterum de ceremonijs si
quis ætatem Augustini nobis oppo-
nit, sciat ne ipsi quidem Augustino
placuisse omnes ritus & persuasiones
sui temporis. Queritur enim multas
supersticiosas opiniones hæere in Ec-
clesia, anteferi humanas traditiones
præceptis Dei, & sic cumulas esse ce-
rimonias, ut Iudeorum seruitus tole-
rabilior fuerit quam Ecclesiæ. Verba
eius hæc sunt ad Ianuarium Epistola
119. Ipsam tamen religionem,
quam paucissimis & manifestissimis ce-
lebrationum sacramentis, misericordia
Dei esse liberam voluit, seruilibus one-
ribus premunt, ut tolerabilior fuerit
conditio Iudeorum, qui tamen diuis-
nis legibus uon humanis subditi erant.
Et primum de ritibus humanis inquit,
Totum hoc genus rerum liberas ha-
bet obseruationes. Deinde diserte su-
bet in

PHILIP

let inuiles rita
ergo non ita p
monias sui temp
eam normam
min receptura
dem probat, an
gi vult, quidam
oblatuui omne
bus multa cond
Huius
sermones de pu
quos ipse nec ri
mat rationem nar
dam sit exilium
ram, postquam
rius. Sed libro co
his verbis precatio
mare. Inspira do
ad altare memine
potri. Nec peit a
atem hoc verec
lum, tamen nun
ta ad oblationem
nus, quilibet non
tempore.

bet inuiles ritus humanos præcidi.
 Ergo non ita probat Augustinus cere-
 monias sui temporis, Vt Ecclesiam ad
 eam normam constitui velit, Multa
 enim recepta erant, quæ ne ipse quis-
 dem probat, imo reprehendi & corri-
 gi vult, quædam more illius temporis
 obseruat, vt omnes presentibus mori-
 bus multa condonamus.

Huius ætate percrebrescere
 sermones de purgatorio ceperunt,
 quos ipse nec refutat nec confir-
 mat tantum narrat, inquiens, quos-
 dam sic existimare purgari animas pio-
 rum, postquam disceſſerunt a corpo-
 ribus. Sed libro confessionum 9. petit
 his verbis precationem pro mortua
 matre, Inspira domine seruis tuis vt
 ad altare meminerint matris meæ &
 patri, Nec petit amplius. Quanquam
 autem hoc verecunde dicitur apud il-
 lum, tamen nunc sceſte detorque-
 tur ad oblationem sacramenti pro mor-
 tuis, qualis nondum fuit Augustini
 tempore.

Fuerunt

DE ECCLESIA.

Fuerunt & vota vsitata eo tempore, & questio incidit, an coniugia post votū contracta dissolui debeant, Hac de re extat sententia Augustini in decretis 27. q. 1. C. nuptiarum. Hic etsi Augustinus plus tribuit votis quam conueniebat, tamen pronūciat coniugia post votum contracta non esse dissoluenda, & affirmat vere esse coniugia, quia altera persona non debet cum iniuria alterius redire ad votum, Nec sit obligatio irrita inter duas personas, etiamsi altera attulit mutationem prioris propositi. Hæc in summa dicit in eo textu. Sed plus valuit error de votis, quam hæc mitigatio Augustini. Ideo cōstitutiones postea secutæ distraxerunt coniugia. Vidit Augustinus illam distractionem vitiosam esse, sed non satis considerauit, quid in ipsis etiam votis vitij fuerit, quod erat obscurius. Vincebatur enim vulgaribus opinionibus sui seculi. Iam mos receptus erat faciendi vota. Magna erat admiratio multorum in eo vi-

ta

PHILI

in genere dege
am iudicio of
suebat an ual
dem multi esse
habebantur pro
merito iustitæ, p
penitq; erat imp
us reuoluer, me
citionem coniugii

Constat igitur
ante iam hanc e
etiam aliquibus ad
nus, tamen aliquo
postquam reuoluer
fuit. Deinde ex
tempore suo tempore
rationem ad con
abitus, nequaqua
bent, Vi nequaqua
quenda, Augusti
puationem fieri
probanda sunt
fuit, Augustinus
brabantur esse

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

ta genere degentium. Admiratio autem iudicio officit. Non igitur disputabat an ualerent vota, cum quidem multi essent errores impliciti illis, habebantur pro cultibus pro singulari merito iustitiæ, pro perfectione, item plerisque erant impossibilia. Hæc si prius refutasset, melius prohibere distractionem coniugiorum potuisset.

Constat igitur multos abusus illa
etate iam hæsit in Ecclesia, quorum
et si aliquibus aduersatus est Augusti-
nus, tamen aliquos boni consuluit, qui
postquam reiecti sunt, non debent de-
quæ hanc mendi. Deinde etiam si ueterum ex-
constitutiones simpla suo tempore dissimulata sunt,
amen nunc ad confirmandos maiores
abusus, nequaquam accommodari de-
bent, Ut nequaquam valet conse-
quentia, Augustinus iubet ad altare
orationem fieri pro matre, Ergo ap-
robandæ sunt Missæ pro mortuis.
Aut, Augustini tempore quidam ar-
bitrabantur esse Purgatorium, Ergo
G. appro-

96.

DE ECCLESIA.

approbandæ sunt Missæ, indulgentiæ,
& aliæ fundationes pro mortuis exco-
gitatæ. Nam Augustini tempore
nondum erant hæ prodigiosæ impie-
tates, etsi paulatim semina sparsa sunt.

DE GREGORIO.

Anno 590. inijt Pontificatum
Gregorius, cum essent exacti anni
post Augustini mortem 157. Interea
influxerant in Italiam multæ barbaræ
gentes, Gotthi, Longobardi, & horū
socij. Et non solum studia literarum
conticuerant, & Ecclesiæ neglectæ e-
rant, sed etiam illæ ipsæ barbaræ gens
tes, quæ tenebant Italiam, secum inue-
xerunt aut facile receperunt mulsas su-
persticiosas opiniones. Ideo breui tem-
pore ualde cumulatæ sunt abusus.

In illa dilaceratione Italiæ uideba-
tur esse peculiaris foelicitas, abesse a
repub. procul in aliqua solitudine de-
gere,

PHILIP

gere, sine fami-
liare urbium e-
patriæ. Miseru
quod Aeneas
magna fui. Inq
habebant famili
nobis sum tra
admiratio moni
perunt querere

Deinde hor
mirantur nos
beni eximie piet
meret, cum Dee
cur tunc & Mon
uile, & plausibil
genre operum k
eximiam Eoan
fide, & veris cultu

Graa etiam
to Sanctorum
pum erat hos
stutus & peculi
nos imitatione

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

gere, sine familia, sine libris, non spe-
ctare urbium excidia, & vastationem
patrię. Miserum est enim dicere illud,
quod Aeneas inquit, Et quorum pars
magna fui. Itaq; modesti homines, qui
habebant familias, gratulabantur mo-
nachis suam tranquillitatem. Sic creuit
admiratio monachorum, & plures ce-
perunt querere & amare secessus.

Deinde homines barbari natura
mirantur novos ritus, qui speciem ha-
bent eximie pietatis, & tanquam com-
mercij cum Deo. Nihil mirum est igitur
tunc & Monachorum cœtus cre-
uisse, & plausibiles opiniones de illo
genere operum latius vagatas esse, &
extinctam Euangelij lucem de vera
fide, & veris cultibus.

Grata etiam barbaris fuit venera-
tio Sanctorum. Postquam semel rece-
ptum erat hos Ethnico more ornare
statuis & peculiaribus templis, creuit
mos imitatione potentũ. Et paulatim

C ij tantum

DE ECCLESIA.

tantum accessit impietatis, ut nihil differret ueneratio Sanctorum, his posterioribus seculis a manifesta Ethnicorum Idolatria. Inuocabantur Anna, Georgius, non aliter quam Iuno, Mars aut Hercules. Currebatur ad statuas, Et magna autoritate talem ὁσολομανίαν confirmabant Episcopi, laudabant Doctores. Et in talibus cultibus erat religionis summa. Interim de Christi inuocatione, de fide, erat ingens silentium. Principia igitur cauenda fuerunt tantæ impietatis, quæ quidem Gregorius valde confirmauit, qui publicum ritum inuocationis Diuorum instituit, qui ossibus & pulueribus eorum templa dedicari iussit.

Tunc etiam irrepsit opinio, de oblatione corporis & sanguinis Christi facienda pro mortuis. Hæc opinio peperit horribilem prophanationem Sacramenti.

Et si igitur post Gregorij ætatem maiores tenebræ secutæ sunt, tamen hi erro-

PHILIP

errores tunc
falsa persuasio
nibus sine man
Inuocatio Sancti
poris Christi pro
magnam dandi
Gregorij æ
ma emendanda
magis perspicui
ita Gregorij p
pauca de eorum

Gregorius
in Epistola ad Ca
in Sicilia, præcipi
Diaconi consue
ui, prius ante or
Cum quidem an
Gracum morem
sistent coniugi
Hic lapsus satis
nim pius distra
iugis approbare

Narrat fuit

hi errores tunc heferunt in Ecclesia.
 Falsa persuasio de monachatu, de operibus sine mandato Dei excogitatis.
 Inuocatio Sanctorum, & oblatio corporis Christi pro mortuis. Hi errores magnam deinde ruinam traxerunt.
 Itaq; Gregorij ætas nō potest esse norma emendandæ Ecclesiæ, quod quo magis perspicui possit, manifestiora errata Gregorij prius recitabo, deinde pauca de cœna Domini disputabo.

Gregorius libro iij. Epistolarum, in Epistola ad Catanensem Episcopum in Sicilia, præcipit, ne Subdiaconi aut Diaconi consuetudine cōiugum utantur, quas ante ordinatiōem duxerant, Cum quidem antea Siculi seruassent Græcum morem, nec maritis interdiscessent coniugum consuetudinem. Hic lapsus satis manifestus est. Nemo enim pius distractionem legitimi coniugij approbare potest.

Narrat fuisse quendā Speciosum,
 G iij qui

100.

DE ECCLESIA.

qui maluerit relinquere functionem Subdiaconi, quam carere coniugis consuetudine. Hic quisquis fuit, saniore iudicio peditus fuit quam illi, qui talia coniugia distrahebant.

Auget peccatum Gregorij quod hunc morem in Siculis Ecclesijs recipi voluit, quæ ad id tempus iuxta Synodorum veterum decreta retinuerant coniugia in omnibus gradibus Ecclesiasticis, nec onerabant votis Diaconos aut alios. Cur sumit sibi imperium Gregorius in alienas Ecclesias? cum quidem tam tragice declamitet, se abhorrire ab vniuersalis Episcopi appellatione. Deinde cur ibi distrahit coniugia, ubi Diaconi non fuerant onerati votis, cur hic non ueretur superiorum Synodorum autoritatem. Hic lapsus cum manifestam impietatem & Tyrannidem contineat, satis apparet eandem Gregorij non fuisse sine magnis erroribus.

Idem quam iniustus est aduersus eos,

PHIL

os, qui infant
e fuerant iulle
fuerant puberes a
noant. De his
deserere cit
daries non co
du est, quæ at
ctam quæ val de
cola opinione
abus.
Addam re
obscuro. Mo
probet oblatio
mentus, Narra
te in balais se
penat, ut pro se
ment, ut ab illis p
his pectis sumit
contra manifestu
Deut. xviij. N
negratem. Et B
pulus a Deo qui
tus, an a mortui
vniuersu status p
dies tris non se

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

101.
quere functione eos, qui infantes in monasterijs educa-
tione coniugii ti fuerant iussu parentum, Et postea
quisquis fuit, facti puberes aliud uitae genus expe-
ctabant. De his responderet, nefas esse
tales deserere uitam monasticam. Hac
duricies non eo tantum reprehenden-
da est, quia aetati facta est iniuria, sed
etiam quia valde confirmauit superstitio-
sas opiniones de monasticis cula-
tibus.

Ad dam tertium erratum non
obscure Mouetur spectris, ut com-
probet oblationem Sacramenti pro
mortuis. Narrat duos qui post mor-
tem in balneis seruierunt, quorum alter
petiuit, ut pro se fieret oblatio Sacra-
menti, ut ab illis poenis liberaretur. Ab
his spectris sumit dogmata in Ecclesia
contra manifestum mandatum Dei.
Deut. xviij. Non queras a mortuis
ueritatem. Et Esaiæ viij. Vtrum po-
pulus a Deo querit ueritatem pro ui-
uis, an a mortuis. Ergo qualiscumque est
animarum status post hanc uitam, tamē
a spectris non sunt sumenda dogmata.
G iij Deinde

102.

DE ECCLESIA.

Deinde quis nō videt Poeticum esse, quod dicit pios post mortem factos esse balneatores. Similis fabula est cōmento de filiabus Danaī, quæ hauriunt aquam cribris.

Non instituimus hunc Catalogū, ut errorum confutationes adderemus, quæ extant alibi satis multæ, tantum recensere errata volui, ut appareat falli eos, qui sic admirantur Patres, tanquā fuerint ἀναμάρτητοι, & nusquam dissentiant a scripturis diuinis manifestis. Etsi igitur aliquid monent interdum eruditiores Patres, tamen de eis iudicandum est ex verbo Dei.

Omissis igitur alijs confutationib. breuiter quædam de illa oblatione pro mortuis adiiciam. Non opus est queri an sit Purgatorium, nihil hæc questio ad oblationem pertinet. Etiam si esset Purgatorium, tamen impium est, offerre Sacramentum pro mortuis. Rationes multæ sunt firmissimæ.

Prima,

PHILIP
Prima, Im
um in Eccle
Adplicatio co
tus, fit sine ulle
no diuino, Erg
hæc adplicatio e
Matrem c
tendit. Non hal
hæc mandato en
bentur. Et huc p
sua colunt me
item, Quidquid
um est, Pono
Dei, nō possunt
dus non intelligit
fit, fingere cultu
dilectæ a verbo
maxime concio
deplorat homi
cultus & dogma
sunt horribil
verbū et cultus
voluntatem nol
querunt Deum
atem Christi

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

Prima, Impietas est instituere cultum in Ecclesia, sine mandato Dei, Adplicatio coenae Domini pro mortuis, fit sine ullo mandato & testimonio diuino, Ergo sine ulla dubitatione hac adplicatio est impia.

Maiores confirmant plurimae sententiae, Non habebis deos alienos. In hoc mandato etiam cultus alieni prohibentur. Et huc pertinet dictum, Frustra colunt me mandatis hominum. Item, Quidquid non est ex fide, peccatum est, Porro cultus sine mandato Dei, non possunt ex fide fieri, Sed mundus non intelligit, quantum peccatum sit, fingere cultus sine mandato Dei, discedere a verbo Dei. De hoc scelere maxime concionantur Prophetae & deplorant hominum coecitatem, qui cultus & dogmata de voluntate Dei, fingunt horribili audacia, nec retinent verbum et cultus, in quibus Deus suam voluntatem nobis proposuit. Ipsi coeci querunt Deum alijs modis. Constat autem Christum non tradidisse Sacra-

G v mentu

DE ECCLESIA.

mentum, ut pro mortuis adplicetur. Quæ ibi fit mentio mortuorum? Iubet celebrari coenam, ut recordemur mortis & beneficiorum suorum, An mortui adsunt, ut una recordentur? sed breuiter adiiciam & alias rationes.

Secunda. Sententia certa est, quæ labefactari nequaquam potest. Iustus fide sua uiuet. Quare necesse est nos accipere remissionem peccatorum uiuos, ac impossibile est contingere ullis remissionem propter opus aut sacrificium cuiusquam sacrificuli. Causæ obscuræ, ambiguae longas disputationes requirunt. Hic error de oblatione refutatur adeo perspicuis & firmis argumentis, ut nihil desiderent longam explicationem. Doctrina de remissione peccatorum certa & perspicua est. Nemini contingit remissio, nisi fide propria eam accipiat. Hanc sententiam si quis tollit, contumelia adficit Christum. Ergo contumelia adficiunt Christum, qui fingunt oblationem illam mortuis mereri remissionem.

Tertia.

PHILIP

Tertia. Tanti
menti usus, qui
tur mortem et
impossibile est
desse, qui nec ut
circordatione
natum est ex
Quia nec celestis
reuerentiam.
attingendum est.
loquis transierit ad
taminat in finem

Quarta. Ad
Benimonia, qui
ur. Rom. vii. C
propter peccatum
propter iustificati
iustitia, donec ho
in quo harent re
adfiguntur, ut in
fides, agnitio D
li. Sed mortuo
quæ aboleretur.
lus. Viuere spirit
uonem, illa v

105.
Tertia. Tantum ipse prodest Sacra-
menti usus, qui utentes eo, recordan-
tur mortem et beneficia Christi. Ergo
impossibile est, id opus mortuis pro-
desse, qui nec utuntur ipsi, nec addunt
ibi recordationem. Antecedens ma-
nifestum est ex Christi institutione,
Quia iubet celebrari hoc mysterium ad
recordationem. Nec aliud institutioni
affingendum est. Siquis plus affingit,
siquis transfert ad mortuos, impie con-
taminat institutionem Christi.

Quarta. Aperte dicit Scriptura.
Beati mortui, qui in Domino moriun-
tur. Rom. viij. Corpus mortuum est
propter peccatum, Spiritus uero uiuit
propter iustificationem, Id est, iustificati
spiritu, donec hoc corpus circūferunt,
in quo hærent reliquæ peccati, uarie
adfiguntur, ut in inuocatione crescant
fides, agnitio Dei & nouitas spiritua-
lis. Sed mortuo corpore, peccati reli-
quæ abolentur. Et diserte addit Pau-
lus, Viuere spiritum propter iustificas-
tionem, Illa uita iustificati spiritus,
non

DE ECCLESIA.

non est pauor, aut sensus iræ Dei, sed est gaudium in Spiritu sancto, sicut Paulus inquit. Non sunt igitur poenæ Purgatorij.

Christus inquit ad conuersum Latronem, Hodie mecum eris in Paradiso, hoc est, in vita tranquilla & beata, non in poenis & pauoribus. Non igitur discedunt iustorum animæ ad cruciatus, sed ad gaudium spirituale & ad pacem. In hac uita exercentur pii horribilibus afflictionibus, quia Deus mirabili cōsilio uult Ecclesiam suam subiectam esse cruci, & degustare afflictiones Christi. Sic Adam, Isaac, Iacob, Ioseph, Dauid, Esaias, Ieremias, Iohannes Baptista & cætera lumina Ecclesiæ fuerunt in ærumnis, quarum magnitudinem enarrare nemo potest. Ideo Petrus inquit. Humiliamini sub potenti manu Dei.

Et si igitur tales sunt poenæ piorum, dum in corpore uiuunt, tamen post mortem esse tales afflictiones cur diceretur? cum hæc afflictiones sint destinatæ

PHIL I

stinatæ ad ag
quias in carne,
post mortem n
tæ, sicut Paulu
th. v. Repe
quæ gessit in co
docent, Non
Domine. Item
more, qui me
affirmari potest
salutem exercent
gent poenitentia

Sed dicitur ad
non eo intelligi,
sed ut sint satisfa
explicanda est h
cina satisfactio
ari contaxerunt
quidem in eas d
in sententiam pluri
unt, de Purgato
tione pro mori
Cum igitur Pu
dilectari non

ESIA,

PHILIP. MELANTH.

stinatæ ad agnoscendas peccati reli-
quias in carne, & ad pœnitentiam. At
post mortem non est locus pœniten-
tiæ, sicut Paulus clare adfirmat, ij. Cor
inth. v. Reportabit unusquisq; ea,
quæ gessit in corpore, Et Psalmi hoc
docent, Non mortui laudabunt te
Domine. Item, Quoniam non est in
morte, qui memor sit tui. Non igitur
affirmari potest, aliquos post mortem
adhuc exerceri illis cruciatibus, ut a-
gant pœnitentiam.

Si dicunt aduersarij cruciatus illos
non eo infligi, ut crescat pœnitentia,
sed ut sint satisfactiones, Multo magis
explodenda est hæc opinio, Nam do-
ctrina satisfactionum quam Sententi-
arij confinxerunt, falsa & impia est. Et
quidem in eas disputationes tanquam
in sentinam plurima mendacia conflu-
unt, de Purgatorio, de votis, de obla-
tione pro mortuis, deniq; alia multa.
Cum igitur Purgatorium qd vocant,
adfirmari non possit, impietas est insti-
tuere

108.

DE ECCLESIA.

tuere oblationem ad liberandos mortuos. Quamvis etiam si esset Purgatorium, non transferri ad mortuos coena Domini posset.

Sed quid disputo. Orta est mentio Purgatorii a spectris. Deinde confirmata propter questum, Et nunc defenditur a Pontificibus, Cardinalibus, Episcopis, Canonicis, qui palam sunt Epicurei, ac securissime contemnunt iudicium Dei, Et quæ de poenis post mortem legunt, sic accipiunt, ut fabulas Poetarum, de Ixione, Sisypho, Tantalos, aut similes, ac rident stulticiam aliorum, qui affirmant Deum proposuisse æternas poenas impijs.

Omitto igitur disputationem in presentia. Basileæ in Synodo exhibuerunt Greci orationem de Purgatorio, quæ hodie extat in Phorcensi Bibliotheca, in qua de loco Pauli i. Cor. iij. disserunt, Quem ad Purgatorium detorsit ætas recentior, cum constet eum locum de poenitentia loqui, Saluabitur, sic tamen quasi per ignem, Ergo uult la-

psum

PHILIP

plum poenite
presenti uita lo
poenitentia. I
dicitur, Simp
Cum Paulus di
non potest huius
catus post mort
Loco in
phantasma resp
moribus gestor
quit iuriconsult
contra Aristocrat
iosa exempla
culpam in se
Poenitentia
debant peccata
nola pro mortu
Ergo hic error sa
orum peccatis, ut
cultus saepe recep
hominum ad sup
et omnibus etiam
plum illud pugna
et citandum ad
tiones in Eccl

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

ad liberandos
mli esset Purg
ri ad mortuos
psum pœnitentia corrigi, Quare de
presenti uita loquitur, in qua locus est
pœnitentiæ. Profecto verū est quod
dicitur, Simplex est ueritatis oratio.
Cum Paulus de pœnitentia loquatur,
non potest hic locus detorqueri ad cru
ciatus post mortem.

De loco in Machabeis est etiam
planissima responsio, Veritas rerum,
erroribus gestorum non uiciatur, in-
quit Iuriconsultus. Et Demosthenes
contra Aristocraten reprehendens uic
ciosa exempla, inquit, μὴ δὴ τοῦτο
ἡμῖν ἔατε λέγειν, ὥς γέγονεν, ἀλλ' ὥς ὅτι
δίκαιον γενέσθαι. Sacrificia Levitica nō
delebant peccata coram Deo, deinde
nulla pro mortuis instituta fuerunt.
Ergo fuit error sacrificare pro mortu
orum peccatis, ut Iudæi alios uiciosos
cultus sæpe receperunt. Natura enim
hominum ad superstitionem propensa
est omnibus ætatibus. Ideo cum exem
plum illud pugnet cum Scriptura, non
est citandum ad confirmandas super
stitiones in Ecclesia.

Hæc

770
DE ECCLESIA.

Hæc fere sunt præcipua, quæ de Purgatorio citantur, Ideo autem hanc disputationem inserui, ut magis appareat lapsum Gregorij, qui confirmavit oblationem pro mortuis, aperte cum Apostolicis scripturis pugnare.

Quod cum ita sit, etiam Canon Missæ, ut vocatur, reprehendendus est, in quo dicitur fieri oblatio ad redimendos uiuos & mortuos. Quæ fuit audacia Sacramentum transferre ad mortuos? cum institutio tam clare de uiuis, de recordatione loquatur. Gregorius scribit hunc Canonem a quodam scholastico, ut ipse eum nominat compositum esse. Sed quisquis fuit autor, qui hanc rapsodiam congeffit, illud negari non potest, dissentire Latinum Canonem ab utroq; græco, quanquam nec græci Canones inter se consentiunt, Et differunt in locis insignibus.

Hactenus de Gregorio dixi, Nec uolo sequentium seculorū Scriptores adiungere.

PHILIP

adiungere. Nam
nerauit postea
Tyrannis, cum
pellationem un
der ac valde
aliquot Epistola

Pellam ad
piorum veterum
peditibus, & in
lud, tamen hoc
nequaquam ad e
eius temporis con
in Apocalypsi
ternis imagin
hand dubie Eccl
scedunt grassant
tempore Doctores
neque opprellu

Monstrant
te, quanta in E
his fuerit, qui a
mis aribus ino
ulgius, preterea

ECCLESIA.

PHILI. MELANTH.

precipua, quæ adijcere. Nam doctrina magis degeneravit postea. Accessit et Pontificum Tyrannis, cum Gregorius adhuc appellacionem uniuersalis Episcopi repudiet ac valde uituperet, ut testantur aliquot Epistolæ in lib. iij.

Possum adijcere querelas Scriptorum veterum de Episcoporum cupiditatibus, & inscitia, Quæ si nihil aliud, tamen hoc monent Ecclesiam, nequaquam ad exemplum & ideam eius temporis constituendam esse. Sed in Apocalypsi Ioannis proponuntur terribiles imagines, quæ significant haud dubie Ecclesiæ tempora, & ostendunt grassaturos statim in Ecclesia impios Doctores, ac tyrannica dominatione oppressuros veritatem.

Monstrant & Synodorum historia, quanta in Episcopis plurimis rabies fuerit, qui ad tuendam impietatem miris artibus incenderunt Principes, & vulgus, prorsus ut nunc Pontifices &

H Episcopi

DE ECCLESIA.

Episcopi omnibus artificijs Regum animos ad mouendum ciuile bellum incitare conantur.

Basilii in fine libri de Spiritu sancto, quam tragica querela deplo-
rat Episcoporum sui temporis furo-
rem & impietatem, Narrat sedicio-
nibus & cedibus queri defensionem
malorum dogmatum. Et ad Ita-
licos ac Gallicos Episcopos ita scribit,
ἀνατέτραπται μὲν γὰρ τὰ τῆς εὐσε-
βείας δόγματα, συγκέχυνται δὲ εὐσεβεί-
ας θεσμοί, φιλαρχίαι δὲ τῶν μὴ φοβου-
μένων τὸν κύριον ταῖς πρὸς αἰσῶσις ἐπι-
ποιδῶσι, καὶ ἐκ τοῦ προφανοῦς λοιπὸν
ἀθλὸν δύσεβείας, ἢ προεδρία πρόκηται,
ὥστε ὁ τὰ χαλεωώτερα βλασφημήσας,
εἰς ἐπίσκοπον λαοῦ προτιμώτερος, οἷς
χεται σεμνότης ἱερὰ τικῆ, ἐπιλελοιπασί-
οι ποιμαίνοντες μετὰ ἐπισήμης τὸ ποιμνί-
ον τοῦ κυρίου.

Id est, Euerfa sunt ueritatis dog-
mata, confusæ leges pietatis, ambitio
non timentium Deum rapit guber-
nationem

PHIL II

nationem Eccl
ai honores, ni
quicq; est rabi
tus in lacerand
tus, ita maxim
nre iudicatur. I
dub. cōueniens
eruitiū gregen
ille sui ten
pōgt, quorū uic
dōi imperia & ty
Cum igitur o
nō sine uicp̄s ellē,
deliz, unde docet
Dei, Sicut Pater
tūm audiamus. E
omnibus meis
Hæc de inter
ras, estimata pre
ta, non eo colleg
basilios aliquod
perofq; in his uic
tatis, quidam e
tū, sed ne ipsi o
tūti sua disci

LESIA

PHILIP. MELANTH.

nationem Ecclesiarum, nec aditus est
ad honores, nisi per impietatem, Ve
quifq; est rabiosissimus & audacissi
mus in lacerandis pñs & ueris dogma
ribus, ita maxime dignus Episcopi ho
nore iudicatur. Perijt grauitas Sacer
dotib. cōueniens, desunt Pastores, qui
eruditiōe gregem Domini pascant.

Sic ille sui temporis Episcopos de-
tingit, quorū uicijs recentior ætas ad-
didit imperia & tyrannides.

Cum igitur constet illam ætatem
non sine uicijis esse, concedendū est Ec-
clesiæ, ut de doctrina consulat uerbum
Dei, Sicut Pater cœlestis præcipit, ut
illud audiamus. Et David inquit, Lu-
mina pedibus meis uerbum tuum.

Hæc de ueterum scriptorum er-
 atis, etsi multa pretermisi absurde di-
 ta, non eo collegi, ut de ueris eorum
 audibus aliquid detrahatur. Credo
 plerosq; in his fuisse pios & prestantes
 uiros, quidam etiam optime meriti
 sunt, sed ne ipsi quidem uoluerunt an-
 teferri sua dicta, doctrinæ Christi.

Hij   Deinde

Deinde hi, qui nunc nobis ueterum
 auctoritatem opponunt, valde illorum
 testimonijs abutuntur. Etsi illis tem-
 poribus semina errorum sparsa sunt,
 tamen nondum in Ecclesiam peruase-
 rant tam tetri abusus, Erat initio quas
 liscunq; mentio Sanctorum. Quantū
 accessit impietatis postea? Non igitur
 citanda est Nazanzeni declamatio,
 cum illius etas adhuc ignorauerit hanc
 recentem Idolatriam.

Sed quid citant Ecclesiæ auctori-
 tem aduersarij, cum non de doctrina,
 non de religione dimicent, sed de suis
 libidinibus atq; opibus. Tranquillitas
 suam turbare nolunt, Hec una &
 sola causa est, cur nos delere cupiant.
 Nam dogmata quedam luce meridia-
 na clariora sunt, Et tamen ut hæc op-
 primant manifesta crudelitas exerce-
 tur interficiunt pios, doctos & bonos
 uiros, Sacerdotes propter coniugium,
 Hoc ubi lectum est de ulla barbrie,
 interfici homines propter honestum
 coniugium? Si ueterem Ecclesiam
 probant,

PHILIP

proband, cur h
 tempora? An
 gustinum arbit
 tem suppliciorū
 illi vero execrat
 tem, & palm te
 amores crudelit
 bra, sed Diabol
 ulla dubitatione
 sacerdotum, m
 deinde tot gentiū
 cæ uoc caria suū
 Postq; aute
 Ecclesiæ, & cōst
 nolica Ecclesiæ
 scripuit Propher
 Si in symbolis f
 tueri, manifestum
 delia Catholica Ch
 quid etiam præcipu
 brosum, Augusti
 uidem sentire, l
 ur, & pauca qua
 ur, quæ tunc no
 trarium,

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

inc nobis ven
nent, valde
antur. Est
errorum sp
in Ecclesiam
bus. Erat
o S. n. rorum.
tatis postea
Nazaren
adhuc ignora
atiam.
citant Eccle
cum non de
one dimicent
opibus. Tran
ri nolunt. He
ir nos delere
quedam luce
Et tamen ut
sta crudelitas
ios, doctos
propter con
est de ulla
propter hone
eterem Eccle
pro

probant, cur hic non imitantur prima
tempora? An Ambrosium uel Au
gustinum arbitrantur hanc crudelita
tem suppliciorum probaturum fuisse?
Illi vero execrati essent hanc immanita
tem, & palam testati, hos Pontifices,
autores crudelitatis, non Ecclesie mem
bra, sed Diaboli organa esse, ac sine
ulla dubitatione defensionem piorum
Sacerdotum, mulierum, puerorum,
deinde tot gentium, quae sunt coniun
ctae huic causae suscepissent.

Postquam autem dixi quae sit uera
Ecclesia, & constat nos doctrinam Ca
tholicae Ecclesiae Christi traditam in
Scripturis Prophetis & Apostolicis,
& in Symbolis fideliter retinere ac
tueri, manifestum est nos uere cum Ec
clesia Catholica Christi sentire. Addo
illud etiam, praecipuos Scriptores, Am
brosium, Augustinum, & paucos alios
idem sentire, si commode intelligamus
eum, & pauca quaedam eis condonemus
propter honestatem, quae tunc non uenerunt in con
siderationem.

H in De

146.
DE ECCLESIA.

De Liturgia nihil dubium est, nec priuatas, nec venales, nec funebres Missas fuisse ante Gregorium. Nec inuocatio Sanctorum multo ante Gregorium celebrari cepit.

Est & Lex de celibatu perpetuo admodum recens, quæ non aliam ob causam defenditur, nisi quia celibatus est commodior ad tuendas opes. Et manifestam iniuriam verbo Dei faciunt, qui adfirmant coniugium Sacerdotum cum iure diuino pugnare.

De poenitentia, de remissione peccatorum ac iustificatione, quam dicimus homines fide propter Christum consequi, non propter opera, De satisfactionibus, de Clauibus, de traditionibus humanis, de rebus Politicis, pluraque nostri disputauerunt planius, quam veteres, quæ tamen adparet consentanea esse perpetuis sententijs illorum, qui fuerunt eruditiores ac peritiores rerum spiritualium, qui quidem hanc explicationem ac methodum si legis-

sent,

PHILIE

sent, pro sua
fuisse, V
stantem Th
ex nostrorū exp
ione, primum
sentiam intellexi
Scio ex ue
multa pignantiā
Et cepit pro
videtur comodū
pes mella legunt
ablinē a iudicijs Et
te. Nō prouoco
sed ad maiores,
Quia & quatenus
Qui cum ipsi inte
ritu, veniam nobi
reprehendimus,
certam scripturā
quamur, nec disci
si teneamus, qu
voluerūt, interd
potuerūt. Nihil
doctrinæ genu
vere esse ipsum

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

nihil dubitarent, pro sua pietate candide probantes, nec fuisse, Vt audio narrasse uirum
Gregorium prestantem Theologum Parisiensem, se
ex nostrorum explicatione, de iustifica-
tione, primum rectius Augustini sen-
tentiam intellexisse.

Scio ex ueteribus excerpti posse
multa pugnantia cum nostris sententijs.
Et excerpti pro suo adfectu quisque quod
uidetur commodum, ut ex istis floribus,
apes mella legunt, aranei venena. Sed
absint a iudicijs Ecclesiasticis, sycophan-
ticis. Non prouoco ad omnes Scriptores
sed ad meliores, Ambrosium, Augu-
stinum & quatenus alij cum his consentiunt,
Qui cum ipsi interdum pugnantia dixe-
rint, veniam nobis dabunt, si quaedam
reprehendamus, modo ut manifestam et
certam scripturae diuinae sententiam se-
quamur, nec discedamus a Symbolis,
& teneamus, quod ipsi spectarunt ac
voluerunt, interdum autem explicare non
potuerunt. Nihil enim dubium est hoc
doctrinae genus quod profitemur,
uere esse ipsum consensum Catholicae
Huius Ecclesiae

DE ECCLESIA.

Ecclesiæ Christi, ut ostendunt Symbo-
la, saniores Synodi, & eruditiores Pa-
tres. Hæc respondi moderatioribus,
qui auctoritatem Ecclesiæ aut Patrum
nobis opponunt.

Exoritur autem quoddam nouum
genus sapientum, qui cum sint αθεοι,
nulla prorsus volunt moueri de relli-
gione certamina, laudant pacem, &
concordiam, execrantur omnes, qui
quocunq; modo ferūt discordias, hos,
tanquam καθάρματα, & pestes generis
humani tollendos esse censent. Hæc
est una Philosophia Pontificum, Car-
dinalium, Regum, Canonorum &
plurimorum, qui perhiberi volunt uiri
Politici, qui scilicet ocium suum inter-
turbari nolunt, nolunt dignitatem su-
am labefactari, oderunt doctrinam,
quæ uidetur offectura cōmodis ipso-
rum, deniq; alius aliam habet causam.
Horum omnium una vox est in Re-
gum consilijs. Nullam mutatiōem con-
cedendam esse, retinendam esse con-
cordiam

PHILIP

ordiam Eccle-
saria potestati

Deinde h
qui uehementis
sententiam adu
mnes nihil opus
torum scripta, S
centones nuper
initio tanquā Sol
aquis, concionari
tate, utroque a se
temptum, com
harmonia sit ordin
pub. quam Lega
et non nominat
cumen quos præci
dit, de laurac ad
dem tyrannicas
num exaltatus
opior eum hac
eum eadem dicat
& docuentibus
quid ille capiet.
Torum ha

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

ostendunt Sy-
cordiam Ecclesiae, auctoritatem ordi-
nariae potestatis.

Deinde habent suos Rhetores,
qui uehementissimas Conciōes in cam-
ententiam edunt, quos nominari o-
mnes nihil opus est. Extant enim mul-
torum scripta, Sed ex omnibus illis
entones nuper consuit Omphalius.
nitio tanquā Solon aut Areopagita-
liquis, concionatur de Legum digni-
ate, uituperat seditiones & legum cō-
emptum, commemorat quam dulcis
harmonia sit ordinis & iustitiae in re-
pub. quam Leges efficiunt. Deinde
Canonice non nominat certam professiōem,
amen quos praecipue petat, satis osten-
dit, de laenitat aduersus nos, qui quas-
dam tyrannicas & impias leges Ponti-
ficum excussimus. Etsi autem non
opinor eum hanc gratis dicere, tamen
eum eadem dicantur a multis summis
& eloquentibus uiris, non disputabo,
quid iste capiet.

Totum hoc genus concionum
H v spectat

DE ECCLESIA.

120.
spectat ad confirmandos potentum
animos, ne ulla moderata & pia cōsi-
lia audiantur, deinde ut inflammati in-
iustam se uiciam exerceant. Vt autem
Dauid petebat, ne valerent consilia
Achitophel, sic nos precabimur Deū,
ne horum Rhetorum eloquentia ue-
ritatem & gloriam Christi opprimat.
Et cum scriptum sit, Ex ore infantium
& lactentium perfecisti laudem, spe-
rabimus Deum nō defuturum nobis
esse in refutandis illis calumnijs, & in
gloria Christi illustranda.

Scio plausibiliter dici de Legum
dignitate, de pace, de tranquillitate cō-
muni. Non adeo rudis sum literarum,
nec adeo alienus a ciuili consuetudine
uitæ. Sentio etiā in repub. comuni
tranquillitati ea onera condonanda
esse, quæ sine impietate tolerari pos-
sunt. Valeant in eo genere hæ senten-
tiæ, τὸ κακὸν εὖ καὶ μὲν, μὴ κινητέον. Et
quod Plato dixit, ut deliri Patris, ita
patriæ desipientis mores tolerandos
esse. Recte ista in loco dicuntur, de ci-
uilibus

PHILIP

ab his onerib.
trantur, sed he
tratur ad obr
Doctrinæ error
quam dissimula
us inquit, Siqu
fundam eum. I
Non habebis D
referendū est on
legib. hominū, in
ultrati paci, patri
monitus nihil est a
atelerendum est
Prophetæ,
patriam & patrie
amantur, ma
probande impu
opios coacti se
suis promittit se
ferre, tanquam ig
ras ingenes dis
cūm exstere ce
quia Diabolus
Dei, & quant
um Dei cona

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

libus onerib. quæ sine impietate tolerantur, sed hæc Philosophia non transferatur ad obruendam gloriam Dei. Doctrinæ errores, & Idolatria nequam dissimulari debent, Sicut Christus inquit, Siquis negauerit me, condemnandam eum. Primum præceptum, Non habebis Deos alienos, longe anteferendum est omnib. rebus humanis, regib. hominū, imperiis ordinariæ potestati, paci, patriæ, concordie. His nominibus nihil est augustius, sed tamen antefereendum est nomen Dei.

Prophetæ, Apostoli haud dubie patriam & patriæ tranquillitatem, siqui alij. amarunt maxime. Et tamen reprehendere impios cultus, & pravas opinionēs coacti sunt. Et quidem Christus profitetur se doctrinæ genus adferre, tanquam ignem, qui sit accensusurus ingentes discordias. Necesse est enim existere certamina de cultu Dei, quia Diabolus ardet horribili odio Dei, & quantum potest delere verbum Dei conatur, & aduersus Deum homines

DE ECCLESIA.

homines impios incitat, ac secum trahit florentissima imperia, cum his hostibus belligeratur Christus.

Quare cum necesse sit pijs reprehendere & abolere impios cultus, non possunt non esse mutationū autores, Sic erant maximarum mutationū autores Prophetæ & Apostoli. Quamquam igitur politica sapientia abhorret ab ipso mutationis nomine, Et pijs, qui certe non omnes stolidi aut fatui sunt, intelligunt quantum difficultatum & periculorum adferant mutationes, tamen Christianū pectus antefert mandatum Dei, & excelso animo excipit omnes difficultates easque intelligit regi a Christo, cui omnia subiecta sunt, ut inquit Propheta.

Hæc breuiter respondeo, nō tam Omphalijs orationi, quam illorum sapientum argumentis, qui in omnibus consilijs concionantur de uitandis mutationibus, de concordia. Etsi autem homines athei hanc responsionem derident,

PHILIP

ident, tamen hæc argumenta eos deterreat professione ve

Et hæc scribitur iuuentutis cillecebris opibus nimis multorum etiam irretitos tæ Quod utandæ sit doceat fauere ordi præsentem for quatenus laudat premonendi sumus præcepti. Nos.

Dolo quosdam genis prædicos co ac facies esse ad crudelitatem, & pietatem. Illa est præstantio uir in Dei confert unitatem. Hic

CLESIA.

PHILIP. MELANTH.

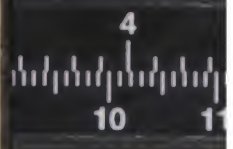
incitat, ac secula
imperia, cum
Christus,
in necesse sit p
olere impios cultu
esse mutationu
um mutatio
tz & Apostoli. Q
a sapientia abhor
is nomine, Et p
es stolidi aut fatu
antum difficultat
adferant mutatio
u peccus antefat
excesso animo
res easq; intell
mnia subiecta

rident, tamen pñs utile est considerare
hæc argumenta, ne illa sapientiæ spe-
cies deterreat animos a pietate, & a
professione veritatis.

Et hæc scribo maxime admonen-
dæ iuventutis causa. Impij cum alijs
illecebris, opibus & alijs commodis a-
nimos multorum capiunt, tum uero
etiam irretitos tenent his persuasionib.
Quod uitandę sint mutationes, Quod
deceat fauere ordinariæ potestati, tue-
ri præsentem formam reipub. Hæc
quatenus laudanda sint, Christiani
premonendi sunt, ne obliuiscantur hu-
ius præcepti. Non habebis Deos alie-
nos.

Doleo quosdam excellentibus in-
genijs præditos conspirare cum impijs,
ac faces esse ad incitandos Reges ad
crudelitatem, & ad stabiliendam im-
pietatem. Illa est uirtus digna magnis
& præstantib. uiris, præcipue ad glori-
am Dei conferre industriam, atq; au-
toritatem. Hic scopus propositus esse
debet

er respondeo,
ni, quam illor
ntis, qui in om
tur de uirtutib
cordia. Et si an
c responsione

DE ECCLESIA.

debet omnib. ut suo quisq; loco, quantum potest conferat aliquid operæ ad conservatiōem cœlestis doctrinæ. De alijs Parasitistris paruulis, qui scribunt Sycophanticos libellos hoc loco nō dicam, qui sunt ex illo genere κολάκων, quales aiebat Dyonisius Siculus, qui sputum Tyranni excipiebant, ac lingebant predicantes nectare dulcius esse.

Redeo ad sapientes illos, quorum aliqui simulantes religionem, postquam uident absurdas superstitiones superiorum temporum excusari non posse, adfingunt ritibus & decretis, molliores interpretationes, ut recte stabiliant impietatem, conservatis ritibus ac uiciosis decretis. Talis est liber editus Coloniae, titulo Reformationis.

Audio & Contarenum Cardinalem in Italia dicere solere, Lutheranos iniuriam facere Romanis proceribus, cum adscribant illis errata plebeiorum scriptorum, ut Legendarum, Dormi secure, et similia. Nunquam sic sensisse

PHILIP

sic Romano
has probasse.
ata. Ac scio u
elle, qui hoc ne
gularis sapientia
um eo inof
anobis correct
tuentur & nostri
fucur incautis
iniqua dicitur
desunt in nos ex
Deinde nō cogita
phisticam iore ex
uera religionis.

Stingens per
minia glossas sue
rum est. Manu
cultu sanctorum
tus. Etiamen gl
minendos ritus
pello post fortalis
mes excubant.
impia & pernicio
gestatio contrari

125.
 uo quisq; locum fuisse Romanos proceres, aut ineptias
 rat aliquid opillas probasse. Ita nūc a se deriuant er-
 coelestis doctrinā. Ac scio ubiq; gentium plurimos
 is parulis, qui esse, qui hoc nouo artificio laudem sin-
 s libellos hoc locum gularis sapientiæ aucupantur, Qui pri-
 ex illo genere num eo iniusti sunt, quod cū pleraq;
 Dyonisiū Sicut a nobis correctā ex nostris libris mu-
 anni excipiebant, uentur & nostris se pennis ornent, ut
 uices ne trare dulci- tucum incautis faciant, tamen nobis
 ad sapientes illos, quā niqua δ'ιδ'ακ'τ'ε'α reddunt, Non enim
 nres religionem desinunt in nos exercere crudelitatem,
 i absurdas superbi- Deinde nō cogitant hanc nouam So-
 temporum excus- phisticam fore extremam perniciem
 gunt ritibus & di- ueræ religionis.

interpretationes, ut
 etatem, conferunt
 decretis. Talis est
 e, titulo Refor-
 Contrarium Ca-
 re solere, Luth-
 Romanis proce-
 is errata pleba-
 egendarum, L
 N. Nunquam
 Si ingenijs petulantiorib. licet cō-
 minisci glossas suo arbitrio, quid futu-
 rum est? Manifesta est Idolatria in
 cultu sanctorum, in Missis pro mor-
 tuis. Et tamen glossæ affinguntur ad
 retinendos ritus per sese uiciosos. Ita
 paulo post fortassis ægyptias superstiti-
 ones excusabūt. Absit ab Ecclesia hec
 impia & perniciosa Sophistica, quæ est
 pte statio cōtraria facto. Cultus nō in-
 stitutus

DE ECCLESIA.

126.
stitutus expresso Dei verbo, per se
uiciosus est, etiam si affingas quam
cunq; voles glossam, Vt inuocatio
Sanctorum per se uiciosa est, quia nō
est instituta diuinitus, deinde & ob
hanc causam per se uiciosa est, quia hic
ipse mos, etiam si diuersum cogites,
tribuit Sanctis honorem, Deo propri-
um, quod omnes audiant, Possem
exempla multa recitare, sed desino ac
pios hortor, ut istam nefariam Sophi-
sticam execrentur.

Ezechias non solum supersticio-
sas opiniones de Aeneo serpente cor-
rexit, sed ipsam statuam deleuit. Ita
pietas est cum impijs opinionibus ritus
iplos abscere, qui non sunt proprie
mores Politici. Sicut scriptura prae-
cipit Idola destrui. Sic ipsi ritus priuata-
rum Missarum, inuocatio Sanctorū,
Votorum obseruatio, Monasticus ve-
stitus, Sodalia monastica, vinculum
celibatus, discrimina ciborum, & si-
miles inept ritus a superstitiōibus orti
tollantur & aboleantur.

Sed

PHIL
Sed quic
phistica pingi
pere agunt, u
sa, sed ut qui
dant suam mun
ant impietatem
hant praua opi
neant. Necesse
Nam Diabolus
um, non tantu
rannos ad se uici
ridas fruens p
offundens bellas
bus carentis to
sancius, ut ad T
ha, venturos spi
ad Collescentes ad
nae speciem sapie
Nontantū n
spargentur, quā
ra & recentia,
festa fuerunt an
nem, Sed etiam
dogmata & in

ECCLESIA.

PHILIP. MELANTH.

Sed quid disputo, Illi qui hac Sophistica pingunt uiciosos ritus, nō hoc uere agunt, ut tollant errores ex Ecclesia, sed ut qualicunq; pretexto defendant suam autoritatem, & arte stabiliant impietatem. Facile enim repellant prauæ opiniones, si ritus ipsi maneant. Necessē est pios uigilantes esse. Nam Diabolus oppugnat Euangelium, non tantum palam incitans Tyrannos ad seuiciam, sed etiam callide insidias struens pretexto sapientiæ & offundens bellas persuasiones, de quibus cauendis toties precipit Spiritus sanctus, ut ad Timotheum inquit Paulus, venturos spiritus impostores, & ad Colossenses ait traditiones humanas speciem sapientiæ habituras esse.

Non tantū manifesta deliramenta spargentur, qualia fuerunt pleraq; uetera & recentia, ut paulo ante manifesta fuerunt imposturæ indulgentiarum, Sed etiam homines astuti falsa dogmata & impios ritus artificiose
I pingent

LESIA.

PHILI. MELANTH.

abiliunt, incendunt Reges ad cru-
elitate[m], ac Triumphos agunt, quasi
in prorsus deleuerint veritatem. Ipsi
ausum in suo theatro auferunt, præ-
stantur a malis, amantur a Regibus,
eorum seruiunt cupiditatibus, Sed
laudus est Deus, ut hoc genus Syco-
phantarum reprimat.

Nicander ait genus esse Serpen-
tem, quod appellat Hæmorrhoidas,
ut autem exiguae bestiolæ, vnius
longitudine pedis, Sed veneni tanta
est, ut ab illis icto sudor erumpat
entus toto corpore, ut ex ore, na-
sus, acribus, vesica large profluat
guis; ut sanguineas lachrymas ex-
sudent oculi, vt ardeat incredibili in-
flammatione totum corpus. Huius
similis bestia cum in Aegypto ne-
scit Nauclem Helenæ, Heroica
m insulam aliter pede illam contriuit, vnde &
carunt, putant Hæmorrhoidum dicitur clau-
isto oculos, Dure amissa spina. Porro euentus
hoc est, imple

I n inter-

DE ECCLESIA.

interpretandarum traditionum, venenum esse non dissimile Hæmorrhoidum. Indocti etsi sunt nobis infestissimi, tamen pertinacia & odio pugnant, non pugnant autoritate. Istæ Hæmorrhoides propter doctrinæ opinioem, propter Sophismata, & ut vocat Paulus propter speciem sapientiæ, sunt in admiratione, incitant animos potentum ad opprimendam ueritatem. Hoc veneno accensi Principes, flammam odij concipiunt, sunt cruenti & furenter crudeles. Sed Christus non sinet obrui lucem Euangelij, Sicut scriptum est, Quod est ex Deo, non abolebitur. Proinde Ecclesia in qua lucet uera doctrina, tandem illis Hæmorrhoidibus spinas exeret. Non opprimunt ueritatem Sophisticæ illæ interpretatiões, & astuta & crudelia consilia implorant.

Quod vero passim aliqui cupiditate concordia, expectant Pontificum synodos, & sperant has Ecclesiæ medicinas dicaturas

PHILIP.

claudas esse,
ge falluntur,
& eorum
clinent bellum
i, Quod ut ita
no tantum huma
mitate & non leu
tis moeror, de in
an acrum. Na
phemos sanari,
nam oppugnant
ant manicham
nam cruce le re
phemos & par
mitatur, sicut h
is, Saul, populi
Et Deus minatur
is, sicut Psalmus in
oculi eorū &c.
de supplicia, obli
is fœderibus. E
antur, sed clau
e piorum Prin
nam est hos m

CLESIA.

PHILIP. MELANTH.

traditionum dicaturas esse, aut uicia correcturas
longe falluntur, Nunquā enim Pon-
tifices & eorum coniurati ac Satellites
desinent bellum gerere aduersus Chri-
stū, Quod ut ita existimem, moueor
non tantum humanis coniecturis. que
multæ & non leues sunt, Christi di-
ctis moueor, deinde exemplis omni-
um ætatum. Nam Christus negat
blasphemias sanari, qui contra consci-
entiam oppugnant veritatem, defen-
dunt manifestam ἰδωλομανίαν, & pi-
orum cruore se resperferunt. Furor
blasphemias & parricidia haud dubie
comitatur, sicut historiæ Cain, Phara-
onis, Saul, populi Iudaici testantur.

Et Deus minatur cecitatē blasphe-
mis, sicut Psalmus inquit, Obscuren-
tur oculi eorū &c. . Itaq; augent quo-
tidie supplicia, obligant sibi Principes
impijs foederibus. Nec tantum palam
grassantur, sed clam struunt insidias
uitæ piorum Principum. An existia-
mandum est hos moderata aut pia cō-

I iij filia

DE ECCLESIA.

filia admissuros esse. Et aliquoties iam experti sumus plerosq, qui simularunt moderationem, tamen reipsa nihil egisse, nisi ut nos irretitos opprimerent, ac totum doctrinae genus delerent. Scio paucos quosdam esse saniores in hostium Collegiis, qui deplorant potentum pertinaciam, sed horum sententiae exploduntur tanquam scholasticae.

Hæc cum ita sint, piæ mentis est, & cogitantis de sua salute, de gloria Christi, querere quæ sit uera Ecclesia, ut huic se adiungat, ut huius cetus, & gregis Christi pars sit, Sicut inquit Christus. Qui non est mecum, contra me est. Deinde sciat Ecclesiam nequaquam esse Tyrannos & persecutores Christi, & eos, qui se uiciam uel adiuuant, uel comprobant. De his teneamus Regulam certissimam Pauli, Siquis aliud Euangelium docuerit, anathema sit. Et cum ait, anathema sit, non existimemus usum esse leui aut uulgaris maledictio, Cum nominat anathema,

PHILIP

anathema, signi-
ficat eum esse hodie
regiendos esse, t
as Deus execr
etate & consi
daturus graue
unctionis cu
quit de hoc gene
nem sicut vesti
tur aqua in interi
um in olla eius.
nis contagium no
corruunt cum illis
oppugnant, & ex
nos.
Non igitur ex
monent habere h
quis aliud Euangel
thema sit. Non si
unt Ecclesie me
Christi, qui cum sit
Ecclesie conce
tur, sed de tyrant
sunt sanare Ecc
sua ciuila, vaf

CLESIA.

PHILIP. MELANTH.

e. Et aliquando anathema, significat Deum ex Ecclesia eiecisse hostes uerae doctrinae, eosque fugiendos esse, tanquam diras pestes, quas Deus execratur. Pollui se horum societate & consuetudine boni sciant, & duros graues poenas amicitiae & coniunctionis cum illis. Psalmus inquit de hoc genere, Induit maledictionem sicut vestimentum, & intrauit sicut aqua in interiora eius, & sicut oleum in ossa eius. Huius maledictionis contagium nocet ceteris, qui sunt coniuncti cum illis, qui & veritatem oppugnant, & exercent se uicium in pios.

Non igitur existimemus parum momenti habere hoc mandatum, Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema sit. Non sunt Episcopi, non sunt Ecclesiae membra, sed hostes Christi, qui cum furis agitentur, non de Ecclesiae concordia & pace cogitant, sed de tyrannide stabilienda. Non student sanare Ecclesias, sed moluntur bella ciuilia, vastitatem Ecclesiarum, I uij Parria

DE ECCLESIA.

Parricidia piorum Sacerdotum, & piarum mulierum. Proinde non expectanda est ab illis emendatio Ecclesiarum, sed potius cogitandum ut sententia, animo, & voluntate quisque se ab illis seiungat, fugiat eorum ἰδωλομανίαν, non audiat cōnuicia contra veram doctrinam, non adiuuet, non approbet illorum consilia, non confirmet eorum potentiam. Fugite Idolatriam, inquit Paulus. Hæc præcepta non sunt leuia ducenda.

Vera igitur Ecclesia quærat, sciamus in hac exaudiri preces, in hac sciamus esse Christi membra, ad hanc sciamus pertinere promissiones Euangelij. Non pertinent promissiones ad hostes Euangelij, sicut nec ad Iudæos, nec ad Mahometistas pertinent, ut sæpe testatur Deus, Et Psalmo. xvi. inquit, Pontifex Christus, Non offeram eorum libationes, nec faciam eorum mentionem labijs meis. Quem hæc tam tristis comminatio nō moueat, ut fugiat cœtum

PHILIP.

in aduersant
denique plena e
scriptura diuin
que iubent fugi
et vera Eccl
in doctrinam,
et veram Ecclesia
Nec cogit
moniam ciuitate
hic coetus est ve
ret pura Euan
qua recte admirat
ta diuinitus tradita,
se est aliqua esse u
na, qua prestant
agunt poenitentiam
vera hie, conferun
tiam ad Euangelij
fundum suam con
ocationi, denique
Deo mandata, e
omnis generis, in
orationem & ali
tumo esse verat
portet pios ubi

135.
ECCLESIA.

PHILIP. MELANTH.

Sacerdotum, tum aduersantem veræ Ecclesiæ?
Proinde non Deniq; plena est in utramq; partem
emendatio Ecc Scriptura diuina talibus concionibus,
cogitandum ut quæ iubent fugere hostes veræ doctri-
næ & veræ Ecclesiæ, ac amplecti ue-
ram doctrinam, amare, iuuare, orna-
re veram Ecclesiam.

Nec cogitemus tantum Pla-
tonicam ciuitatem esse Ecclesiam.
Hic coetus est vera Ecclesia, in qua
Hæc præcep lucet pura Euangelij doctrina, in
qua recte administrantur Sacramen-
ta diuinitus tradita, In tali coetu neces-
se est aliqua esse uiua Ecclesiæ mem-
bra, quæ prestent Deo ueros cultus,
agunt poenitentiam, inuocant Deum
vera fide, conferunt studium & ope-
ram ad Euangelij propagationem, o-
stendunt suam confessionem, seruiunt
uocationi, deniq; prestent pia officia a
Deo mandata, exercentur periculis
omnis generis, in quibus exercent in-
uocationem & alia bona opera. Hanc
affirmo esse veram Ecclesiam, cū qua
oportet pios ubiq; terrarum coniun-
ctos

I v ctos

DE ECCLESIA.

ctos esse sententia, voluntate & confessione, Ac tales esse sentio Dei beneficio, nostras Ecclesias, quæ profitentur puram Euangelij doctrinam, quæ est sine ulla dubitatione, consentiens sententia Catholicæ Ecclesiæ Christi.

Vtinam bonæ mentes considerent quantum referat, non esse in castris hostium Ecclesiæ, sed esse ciuem veræ Ecclesiæ Christi, propter quam Deus innotescere voluit, propter quâ omnia cōdidit, quam Filij sui sanguine sanctificavit, in qua patefecit se admirabilibus operibus per Patres Noe, Abraham, Ioseph, Moisen, Dauidem, Eliam, Eliseum, Apostolos, & reliqua lumina Ecclesiæ, Deniq; quæ habebit uitam & gloriam æternam, fruetur commercio Dei & piorum Angelorum. Quanta gloria & beatitudo est, huius cœtus socium esse, in hoc agmine conspici, quod ducit Christus, quod circumuolant p̃ij Angeli, in quo incedunt Principes Adam, Noe, Abraham

PHILIP

raham, Moise
signib. predi
iam certum
uas, non com
in pietatem
eram doctrina
eris, & p̃is mo
inquit Rogate
aiunt, qui dilig
& dulcem senten
as, ut adiuuent
Ecclesiam, ut do
colum nœant
refacant, ut pre
munem saluter
impos Doctores
erant.

Opo autem
gnitudinem hor
in polio consider
postunt Ecclesiam
posteritatem, cu
nam relinquer
magis debent v
morrupam rel

LESIA.

PHILIP. MELANTH.

braham, Moyses, Elias & reliqui uiri
insignib. pediti donis. In hoc agmi-
ne iam certum tenes locum, si non ad-
iuuas, non comprobas hostium Ecclē-
siæ impietatem & crudelitatem, sed
veram doctrinam amplecteris, confi-
teris, & pijs moribus ornas. Psalmus
inquit. Rogate pacem Ierusalem. Be-
ati erunt, qui diligunt eam, O suauem
& dulcem sententiam. Hortatur om-
nes, ut adiuuent omni genere offici-
Ecclēsiā, ut doctrinę puritatem, &
cōsensum tueantur, ut Doctorib. be-
nefaciant, ut precibus & votis Deo
comunem salutem commendent, ut
impios Doctores, ut Tyrannos inde
arceant.

Opto autem ex animo, ut ma-
gnitudinem horum officiorum ui-
ri politici considerent, qui & debent &
possunt Ecclēsiā iuuare, Intueantur
posteritatem, cui ut rempub. consti-
tutam relinquere cupiunt, ita multo
magis debent veram Dei agnitiōem,
incorruptam religionem, purū Euan-
gelium,

138.
DE ECCLESIA.

gelium, recte constitutas Ecclesias tra-
dere, Sicut Paulus iubet Timotheum
fideliter custodire depositum, ut inte-
grum & incontaminatum ad posteros
perueniat. Hac cura prorsus nihil ad-
fici uidemus Pontifices, Episcopos,
Canonicos, de opibus suis dimicant,
non de doctrina, Ergo alij in scholis,
in gubernatione ciuitatum, suscipiant
hanc curam. Hoc sacrificium precipue
Deus ab omnibus postulat, Sicut Pe-
trus inquit, Vocatos nos esse, ut cele-
bremus Dei beneficium. Hic precipu-
us finis omnium consiliorum atq; acti-
onum sapientibus propositus esse de-
bet, ut ornent gloriam Christi.

Pro hoc officio ingentia præ-
mia pollicetur in hoc uersiculo De-
us, Beati erunt, qui diligent Eccle-
siam, Defensionem, successus, & sa-
lutem perpetuam promittit his, qui
veram Ecclesiam amant. Hac vo-
ce pñ exuscitent animos ad curam or-
nandæ Ecclesiæ, seq; non modo ad-
uersus Tyrannorum minas confr-
ment,

PHIL
ment, sed et
illorum muni
& Ecclesia
sionem in
tum cita
tandos
cre

IMPRESSUM
PER IOSEF

AN. M.

ESIA.

PHILIP. MELANTH.

ment, sed etiam contra Sophisticam
illorum muniant, qui falso antiquitatis
& Ecclesiae testimonia ad defen-
sionem impiorum dogma-
tum citant, ad quos refu-
tandos nonnihil instru-
ere studiosos
volui.

IMPRESSVM VITEBERGAE
PER IOSEPHVM CLVG.

ANNO. M. D. XXXIX.

140.

141.

Tibi
loma

141
נהמיה יג לא
זכרה ליהודה לטוב

Tibi Chrifte Honor
lomas anūm. אהמיה
אהמיה

142

[Faint, mostly illegible text in a Gothic script, possibly a title or heading.]

[Faint, mostly illegible text in a Gothic script, possibly a main body of text.]

EP

D. MAR

SABB

12m

ma

IV

[Faint text, possibly a marginal note or a small heading.]

VVIT